

داستانه گانی رؤسته می زال

شاكاره گانی ئەدەبیاتی ئێرانی بۆ منداڵان و تازەلوان

وەرگیرانی: یاوەر

ناوی کتیب: داستانہ کانی روستہ می زال
بایہ ت: شہش داستان لہ داستان کانی روستہ می زال
نامادہ کردن و مهرگیرانی: یاور محمد
دیزاینی ناودہ: چوارچرا
شوینی چاپ: چوارچرا
تیراژ: 5000
نوبہ تی چاپ: چاپی یہ کہم 2015

چىرۆكە خوشەكانى شانامە

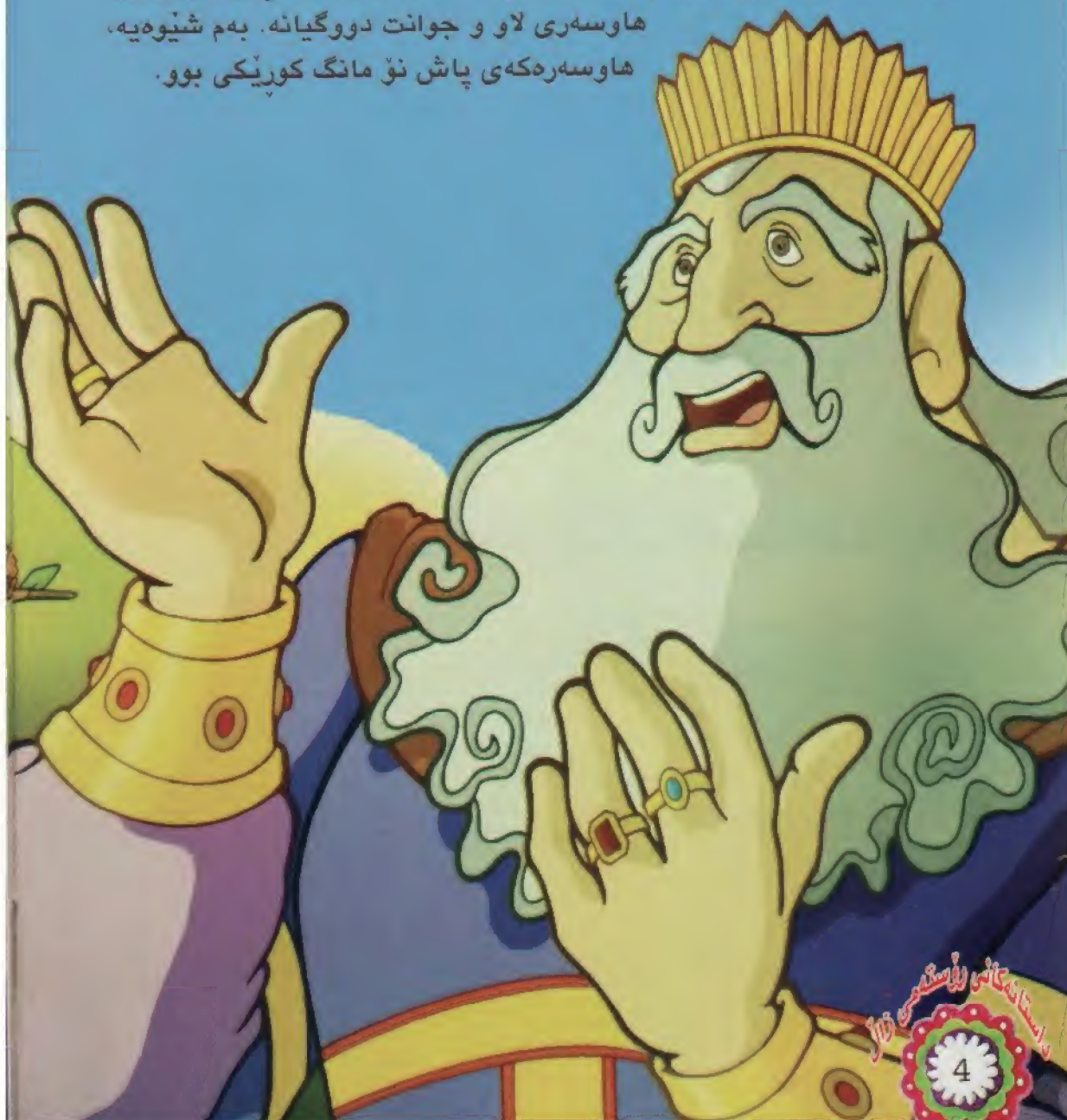
زال و سيمۇرغ

شاكارىكانى ئەدەبىياتى ئىرانى بۇ مىندانان و تازەلاوان

ئەنئەنىۋىي نۇسخىسى پەناھىن ئازاد
يېڭىلىشىش: ئەمىرى ئەكبەر

روژيک له روژان پالەوانىک بەناوى سام لە زابۇلستاندا فەرمانرەوايى دەکرد،
 سام گەيشتتەبوو تەمەنى پىرى ، بەلام کورى نەبوو کە لەدواى خوى ببێتە
 دەسەلاتدارى زابۇلستان. هەر بەو بۆنەشەو زۆر دنگران بوو. روژيک
 له روژان بەدلى شکاوهه رويکردە قاپى خوداو دوعاىههكى زورى کردو
 داواى کرد خودا کورپىكى پى بيهخشيت. ماوهيهكى پى چوو، روژيک له
 روژانه کە بۆراو چوو بوو، پهيامنيرىک پهيامىكى بوى هينا. پهيامنيروتى:
 هاوسهري لاو و جوانت دووگيانه. بهم شيوهيه،
 هاوسههههه پاش نۆ مانگ کورپىكى بوو.

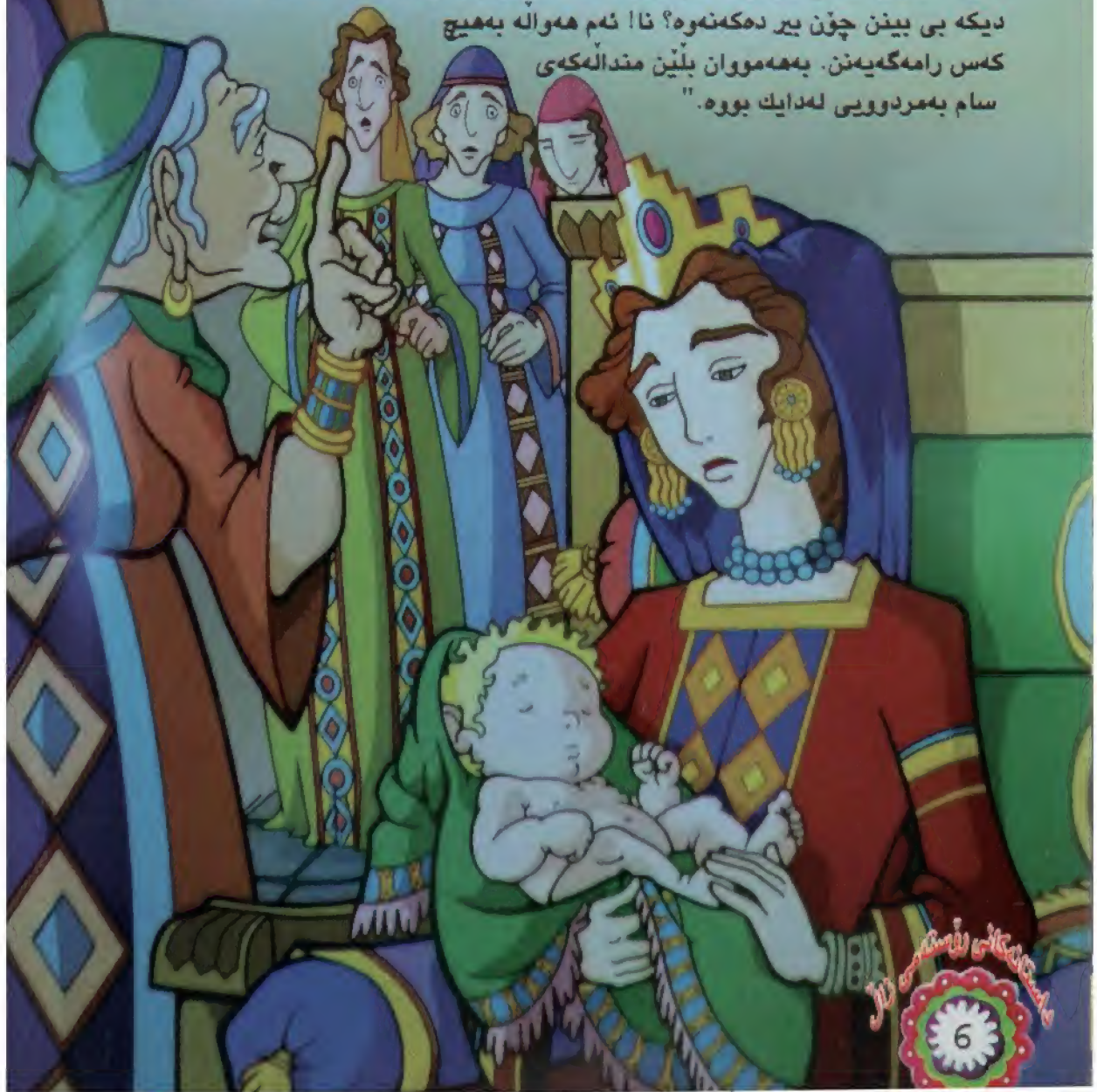

مندالیکى تەندروست و بەهئىز بوو، بەلام لەش و قرى وەکوو بەفر سىپى بوو.
 لەو سەردەمەدا، خەلك پىيان وابوو ئەو مندالانە چارە رەشى و بەدبەختى
 بەدواى خوياندا دىنن. هەر بەم بۆنەيەشەو هەچكام لەدايەنەکانى
 کۆشکە نەيان وىرا هەوائى لەدايکبوونى مندالەکە بەسام رابگەيەنن.

لەنێو پەرەستارەکانی کۆشکەکەدا پیریژنیکی ھەلکەوتە ھەبوو، زۆر زانا بوو. پیریژن وتی:
 "دەرگاکیان داخەن. با بزانین چۆن ئەم ھەوالە بەسام رابگەیەنین." ھەوت رۆژ لەرووداوەکە
 تێپەری، لەرۆژی ھەشتەمدا، پیریژن وتی: "دەبێ خۆم بۆ لای سام بڕۆم و نەرمی بکەم."
 پیریژن دواتر بۆ بینینی پالەوانەکە سەردانی کرد. ئەو وتی: "ئەي پالەوان سەرئەنجام
 کۆرێکتان بوو. کۆرێک کە وەکۆو مندالی شێر بەھێزە، بەلام پرچەکانی وەکۆو بەفرەو لەشی
 وەکۆو زیو نەدرەوشیتەو." کاتێک سام ئەم ھەوالەي بیست شلەژاو وتی: "چیت وت؟
 پرچەکانی سپییە؟ دەمەوێت ببینم." کاتێک مندالەکەي بینی زۆر زۆر خوشحال بوو، بەلام
 وتی: "خوايە من چ تاوانێکم کردبوو کە مندالێکی بەو جۆرەت بەمن داو؟ ئەگەر کەسانی
 دیکە بي بینن چۆن بیر دەکەنەو؟ نا! ئەم ھەوالە بەھێچ
 کەس رابگەيەنن. بەھەمووان بڵێن مندالەکەي
 سام بەمردوویی لەدایک بوو."

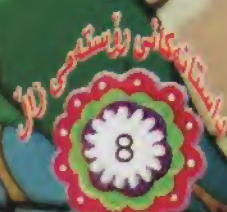

www.iqra.ahlamontada.com

ئەلکەتەب (کوردی ، عەرەبی ، فارسی)

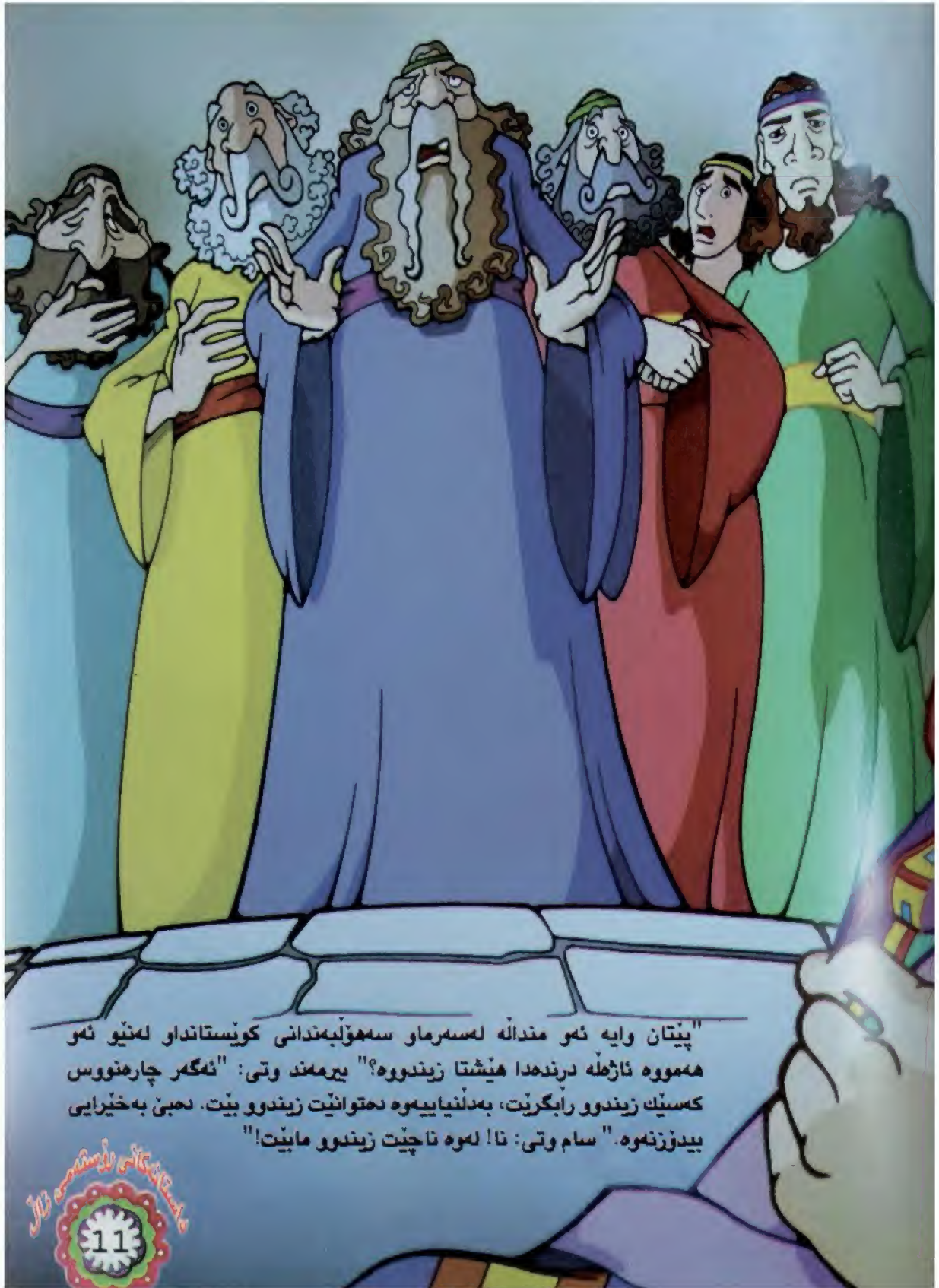

دوای ئەو ښادە فەرمانی دا منداڵە کە بۆ کڤوی ئەلبۆرژ بیدان و ښادە لەو ښادە بە جینی
بیلن. روژی دوایی سەریازەکانی تاییبەتی سام، فەرمانە کە یان بە جینی
گەیاندا. لە سەر لوتکە ی کڤوی ئەلبۆرژدا سیموڤغیک ښیلانە ی کرانیور ئەو
روژە سیموڤغ بۆ راو ښادە فەرمانی بۆ ئەو ښادە ی جوجکەکانی تیر بکات. لە پیر
چاوی بە منداڵیک کەوت. سیموڤغ لە داوینە ی کڤویدا ښیلانە و ښادە کە ی
بۆ ښیلانە کە ی برد. بەلام کاتیک ویستی منداڵە ساواکە پارچە پارچە بکات،
بەزەیی پیندا ښادە و. سیموڤغ و ښادە جوجکە ی خوی ناگاداری لەو منداڵە
کۆل سالاڤیک قیپەر بۆ و منداڵ گەورە و بەهیز بۆ.

شەرىك سام خەم دەپىنىت كە پىياۋىكى ئەسپ سوار دىتە خەمى و پىيى دەلىت: "ئەي پالەوان ئەمەندەلى لەكىۋى ئەلبۇرۇزدا بەجىت ھىشتىبو، ھىشتا زىندوۋە" كاتىك سام لەخەم راپەرى، بىرمەندەن و شەرۋەكارانى نىزىكى خۇي بانگەشت كىردو خەمەكەي بۇ گىرەنەمە. دواتر بۇيانى گىرەنەمە كە: "مەن چەندىن سال لەمەپىش مەندالە ساۋاكەي خۇم لەكىۋى ئەلبۇرۇزدا بەجەشتىوۋە بۇ ئەمەي لەۋىدا بىرەت. چۈنكە پىم وابوۋ خەك گالتەم پى دەمەن كۆرىك بۈۋە كە پرچەكانى سىپى بۈۋە. " بىرمەندى گەرەي كۆشك ھاتە پىشەمەمە وتى: "ئەي پالەوان ھەمەمە گىيان لەبەرىك ئاگاي لەمەندەلەكەي خۇي دەپىت، ئىۋە چۈن دلتان ھات مەندالە بى تاۋانەكەي خۇتان بەتاق و تەمىيا لەكۆستاندا بەجى بىلن؟" سام سەرى دانەۋاندو وتى: "ئەمە كات پىم وابوۋ ئەمە مەندالە چارمەشىمان بۇ دىتەت، بەلام ئىستە مەزانمە كە ئىۋە راست دەمەن، نازانمە چى بىكەم؟..." دواتر كەمەك بى دەنگ بوو و دىرەمەي بەقسەكانى دا:

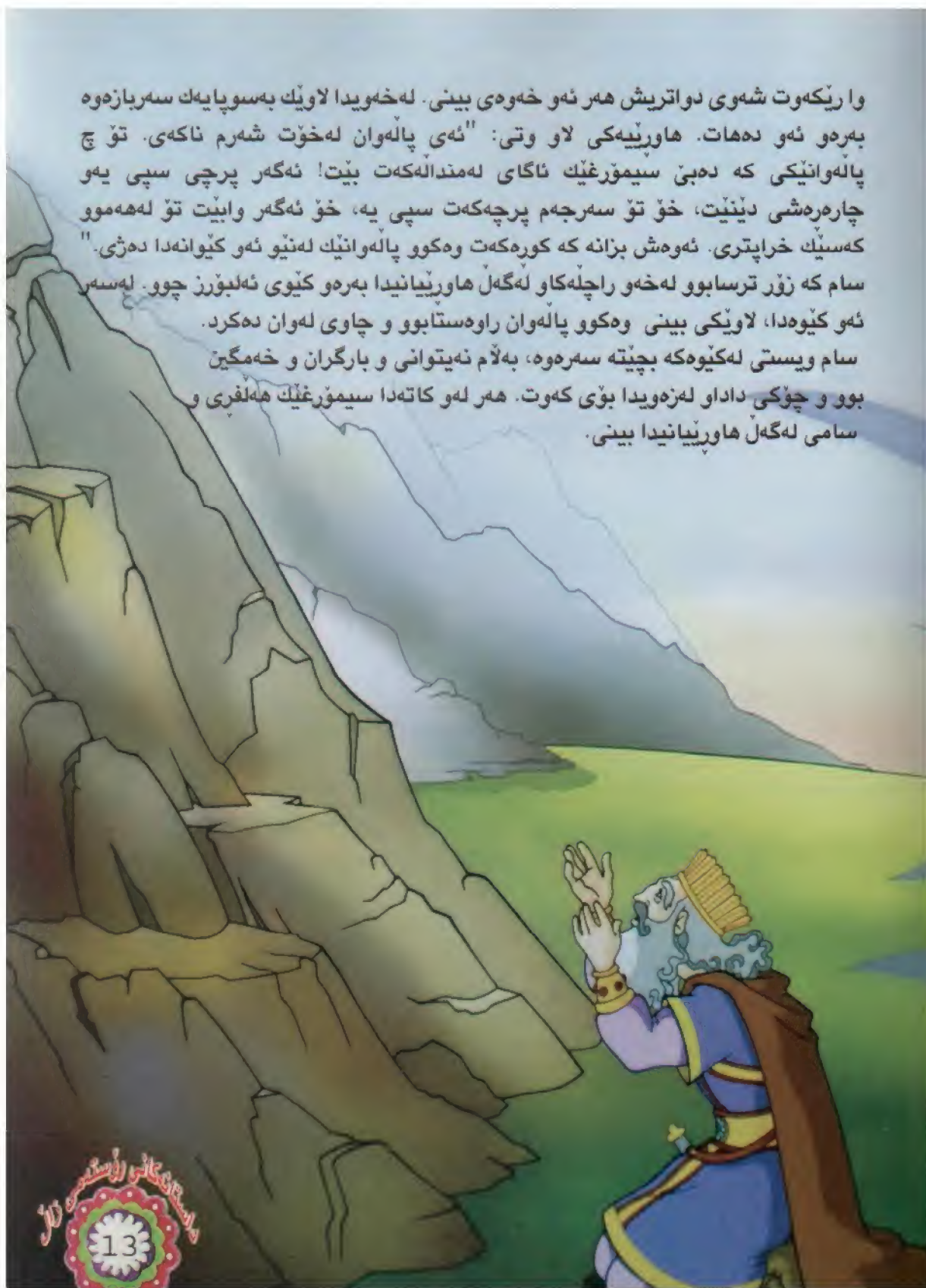

"پیتان وایه ئەر مندالە لەسەرماو سەھۆلبەندانی کۆیستانداو لەخێو ئەر
 ھەموو ئازمە درندەدا ھیشتا زیندوو؟" یرمەند وتی: "ئەگەر چارەنووس
 کەسێک زیندوو رابگریت، بەدنیایییەو دھتوانیت زیندوو بیت، دھبی بەخیرایی
 بیدۆزنەو." سام وتی: نا! لەو ناچیت زیندوو ماییت!"

ۋارىكەوت شەۋى دۋاترىش ھەر ئەۋ خەۋەى بىنى. لەخەۋىدا لاۋىك بەسۋاپايەك سەربازەۋە
بەرەۋ ئەۋ دەھات. ھاورپىيەكى لاۋ وتى: "ئەى پالەۋان لەخۆت شەرم ناكەى. تۆ چ
پالەۋانىكى كە دەبى سىمۇرغىك ئاگاي لەمنداۋەكەت بىت! ئەگەر پرچى سىپى يەۋ
چارەرشى دىنىت، خۆ تۆ سەرجەم پرچەكەت سىپى يە، خۆ ئەگەر واىت تۆ لەھەموو
كەسىك خراپىتى. ئەۋەش بزانە كە كورەكەت ۋەكوو پالەۋانىك لەنىۋ ئەۋ كىۋانەدا دەژى."
سام كە زۆر ترسابوو لەخەۋ راجلەكاۋ لەگەل ھاورپىيانىدا بەرەۋ كىۋى ئەلبۇرز چوو. لەسەر
ئەۋ كىۋەدا، لاۋىكى بىنى ۋەكوو پالەۋان راۋەستابوو ۋ چاۋى لەۋان دەكرد.
سام وىستى لەكىۋەكە بچىتە سەرەۋە، بەلام نەيتۋانى ۋ بارگران ۋ خەمگىن
بوو ۋ چۆكى داداۋ لەزەۋىدا بۆى كەوت. ھەر لەۋ كاتەدا سىمۇرغىك ھەلفىرى ۋ
سامى لەگەل ھاورپىيانىدا بىنى.

سىمۇرغ گەراپەھەم بەزالى وت: "ئەمە
دەسەلاتدارە پالەوانە باۋكى تۆيە، ئىتركاتى
ئەۋەيە بېرۋىت و لەگەل مۇقەكەندە بېرۋىت. مەن
ئاگادارىم لى كەردى، ئەركى خۇم بەجى
گەياندوۋە. ناۋى داستانم لەسەرت دانائو
قىرم كەردى چۈن لەگەل مۇقەكەندە قەسە
بەكەيت. ئەۋەش بزانە كە زۆرم خۇش
دەۋىت. داستان وتى: "ۋادىارە ئىتر لەمەن
ماندوو بوۋى؟" سىمۇرغ وتى: "ئىتر
كوۋىستان جىگەي تۆ نىيە، كۆپم. باۋكى تۆ
دەسەلاتدارى زابۇلستانەم پالەۋانى
پالەۋاننە. تۆ دەۋاننى كارى گەۋرە بەكەيت."
پاشان بالىكى خۇي دەرھىناۋ بەزالى داۋ
پىي وت: "ھەركاتىك لەرئاندا توۋشى كىشە
بوۋىت، كەمىكى لى بسوۋىتىنى تا بىم
بەھانائەۋە. ھەركاتىك وىستت سەردانى مەن
بەكەيت، لەخزەتتەم. "سەرنەجام داستان
ملى پى دا.

سیموږغ به چنگی زالی گرت و هه لفری و له کیوی نه لېوړزه وه
به رهو خواره وه هات و نیشته وه. سام و هاورپییانی له بینینی
سیموږغی زه به لاس سهریان سوورما بوو. سیموږغ ته پ و توژیکی
وای کرد که هه مووان لاچوون. پاشان به هیمنی داستانی له سهر
زه وی داناو سهرله نوی هه لفری. سام به خیرایی کوره که ی له نامیز
گرت و به گریانده وه روو خساری ماچ کرد. نه و وتی: "کورم لیم
ببووره و رابردوو له بیر بکه. من ناوی زالت لی دهنیم و له مړو به ولاوه
هرچیت بوویت بوئی دابین ده که م."

پانشان سام جلینگی پاشایانگ که له گهل خرمیدا میفتایوی و فیلیکی گهوره و سپی به زال
به خشی. نهوان له نئو شایی و مه لپه پرگنیدا زالیان پی زابولستان هینایه وه. سام جه ژنیکی
گهوره ریگخست. تهواوی خهک لهو جه ژنه دا به شداریان کرد. بۆ ماوهی چه نئین رۆژ
دهستیان دایه رابواردن و شایی و هه لپه پرکی. کاتیک نهو ههواله به مه نوچیه پاشای شیران
گه یشت. نهویش کوره کهی، واته نهو زهری بۆ زابولستان قارد بۆ نهو دهی
پیرۆزیایی بکات و له گهل زالدا بۆ کۆشکه کهی خوئی بانگه یشتی بکات.

کۆتایی

چېرۈكە خوشەكانى شانامە

مندالى رۈستەم وقەلى سپەند

شاكارمگانى ئەدەبىياتى ئىرانى بۇ مندالىن و تازەلاوان

ھېشتا چەند رۆژ لەزەماوەندى زال و روودابە تى نەپەرپىبوو، روودابە دووگيان
 بوو و پاش نۆ مانگ کاتى منداڵبوونى گەيشت. بەلام روودابە نازاريكى زۆرى
 ھەبوو نەيدەتوانى منداڵەكەى ببيت. زال فەرمانى دا كە ھەموو پەرەستارە
 شارەزاكان بۆ ئەوى بنيرن بۆ ئەوێ روودابە رزگار بکەن. بەلام ھىچ کاميان
 کاريكى ئەوتۆيان پى ئەکرا تا ئەوێ كە زال سيموورغى بىر کەوتەو، ئەو تۆزىك
 لەپەرى سيموورغى ئاگر تىيەردا. لەپەر ئاسمان ليل و تاريك بوو و سيموورغ
 بەبال ليدان سەرى ھەلدا. سيموورغ لەزالى پرسى: "چ رووداويك
 قەوماو وە منت بانگەيشت کردووە؟" زال وتى: "روودابە ناتوانيت
 منداڵەكەى ببيت. دەترسم بمریت!"

سىمۇرغ وتى: "ئاگادارىيە ئەم مەندالە مەندالىكى
ئاسايى ئىيە، ئەم مەندالە لەدەھاتوودا ۋەكۆۋ شىر
بەھىز و ئازا دەيت." پاشان فېرى كەرد كە چۆن
لەشېرى رۇۋەكەكان شەرىيەتى ھۆشېمە ساز بىكات و بەرۇۋدەبەي
بەدات بۇ ئەۋەي لەسەرخۇي بېيت. سىمۇرغ وتى: "كاتىك رۇۋدەبە لەسەرخۇي
چۆ، دەبى پىزىشكىك ئاگادارى لى بىكات و مەندالەكە بېنىتە دەرەۋە." زال
شەزەبۇ، وتى: "بەلام دەترىم رۇۋدەبە بىمىت." سىمۇرغ وتى: "مەترىسە
پىزىشك دەبى جىگەي بىزەكە بەدۇرىتەۋە بە بالى مەن بىزەكە بىمالىت. دىلنەبە
بىزەكە زۆر زۇو سارىز دەيتەۋە." زال شەرىيەتى ھۆشېمە بەرۇۋدەبە دا، بۇ
ئەۋەي رۇۋدەبە بېھۇش بىت. پىزىشكى تايىبەت ئاگادارى لى كەردو سەرنەنجام
رۇۋدەبە مەندالەكەي بو.

كاتىك كە پزىشك زىگى روودابەى دوورييهو، زال بالى سيمۇرغى لەسەر برىنەكە مالى. پاش
 كاترميرىك روودابە تەندروست و سالم ھۇشيارى خۇي بەدەست ھىنايەو. زال لەخۇشياندا
 ھاۋارى كىردو وتى: "جەئنىكى گەورە رىكبەن. كۆرەكەم رۇستەم بەتەندروستى لەدايك
 بوو. "رۇستەم زۆر گەورەتر لە مەندالىكى ئاسايى بوو. بەجۇرىك كە دە ژن شىريان پى دەداو
 كاتىك كە تۆزىك گەورەتر بوو بەقەد پىنج پىاو ناننى دەخوارد. رۆژەكان تىپەر دەبوون تا
 ئەوھى كە رۇستەم بوو بەپىاۋىكى لاو و بەھىز.

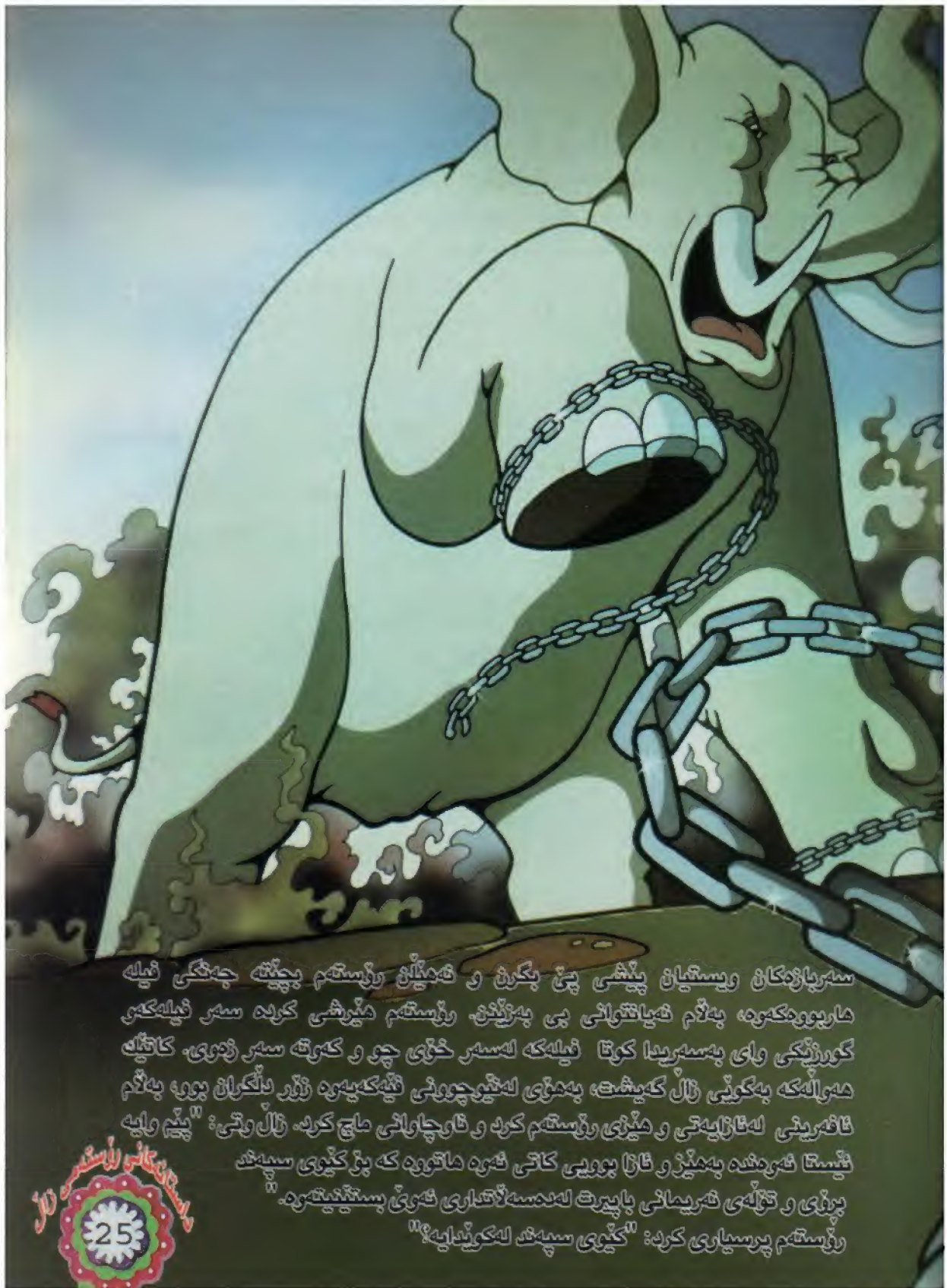

سهر بازه‌کان و سستیان پیشی پی بگورن و شه‌یاق ورسستم بچینه جهنگی نیله
 هاریووه‌کسره، به‌لام شه‌یاق‌وانی پی به‌زیندن. ورسستم دئیرشی کورده سسر نیله‌کسی
 گورزنیکی وای به‌سهریدا کوتا نیله‌که له‌سسر خوی چو و کهرت سسر زوموی. کاتیک
 مه‌واله‌که به‌گویی زال کیششت، به‌موی له‌نیوچوونی نیله‌که‌یهره زور و لنگران بوی به‌لام
 فافرینی له‌نارایه‌تی و میتری ورسستم کرد و قایچاوانی مایه کرد. زال وتی: "پیم وایه
 نیستتا شه‌منده به‌میتر و نارا بوی کاتی شه‌ه هاتوره که بو کوی سپه‌ند
 بوی و توله‌ی شه‌ریمانی بایرت له‌مه‌سه‌لاداری شه‌ی بستی‌نی‌تیره."
 ورسستم پرسپاری کرد: "کوی سپه‌ند له‌کوی‌نایه؟"

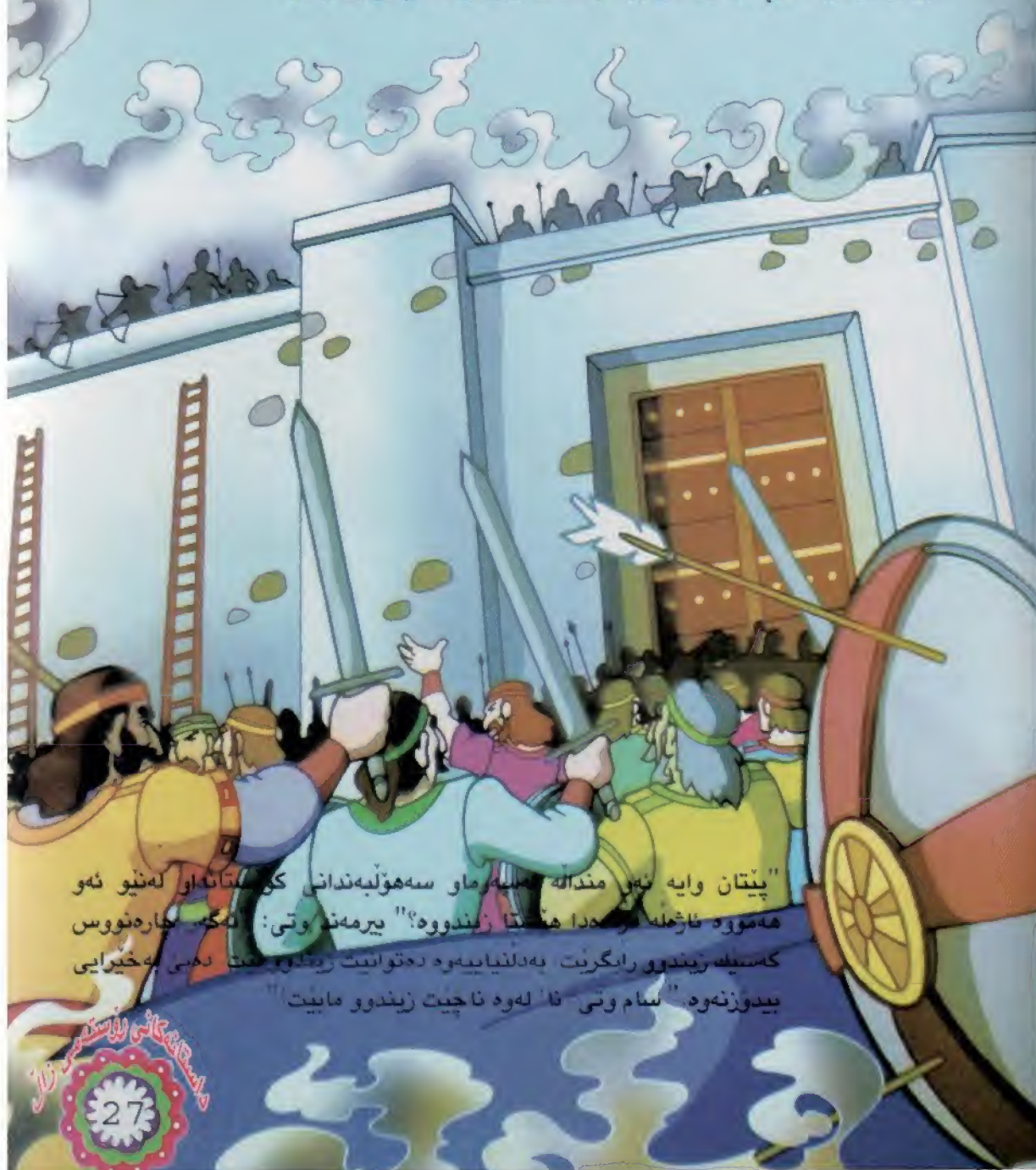

زال وتی: "لەسەر ئەو کێوەدا شارێکە کە دەورووبەری بەدیواری بەرز نەخشیندراوە، ئەو شارە تەنھا دەرگایەکی گەورە تیادایەو هیچ کەسێک ناتوانێت بە زۆر و جەنگاوەریەوه بچیتە ناو ئەو شارە. فەرەیدون پاشا، نەریمانی بۆ ئەوە نارد بچیتە ناو ئەو شارە، بەلام پاشا سالیکی شەڕ شکستی خواردو نەریمان کوژرا. پاشا ئەو، باوە گەورە، واتە سامی پالەوان هێرشی کردە سەر ئەوی و دەورووبەری دیوارەکانی قەڵاکە ی گەمارۆ دا. بەلام کەس نە لەقەڵاکە هاتە دەرەوە و نە کەسیش توانی بچیتە ناو شارەکەوه. لەکوێتاییدا سامیش دەستی لەگەمارۆدان قەڵاکە هەلگرت و گەرایەوه. ئەوەشت پێی بلیم کە خەلکی ناو قەڵاکە هەموو شتیکیان هەیەو دەتوانن بۆ چەند سالیکی بەناسانی بژین بەبێ ئەوەی لەدیواری شارەکیان بینە دەرەوە."

رۆستەم پرسیاری کرد: "کەوايە لەکوێ کشتوکاڵ و ئازەنداری دەکەن؟" زال وتی: "هەر لەوێدا، لەمەزراکانی دەورووبەری شارەکه‌یاندا. ئەوان تەنھا یەک شتیان نییه. ئەویش خۆیییه، ئەگەر وەکوو بازرگانی خۆی بۆ ئەوێ برۆی دەرگاکی بەرپوودا دەکەنەوه و دەتوانی وەکوو بازرگان لەگەڵ سەربازەکاندا بچیتە نیو ئەو شارە. بەلام مەترسیه‌کی گەوره‌یه. تۆ دەبێ بۆ بردنی کەلوپەلی جەنگی بۆ ناو قەڵاکی یه‌ریکی باشی لی بکه‌یتەوه."

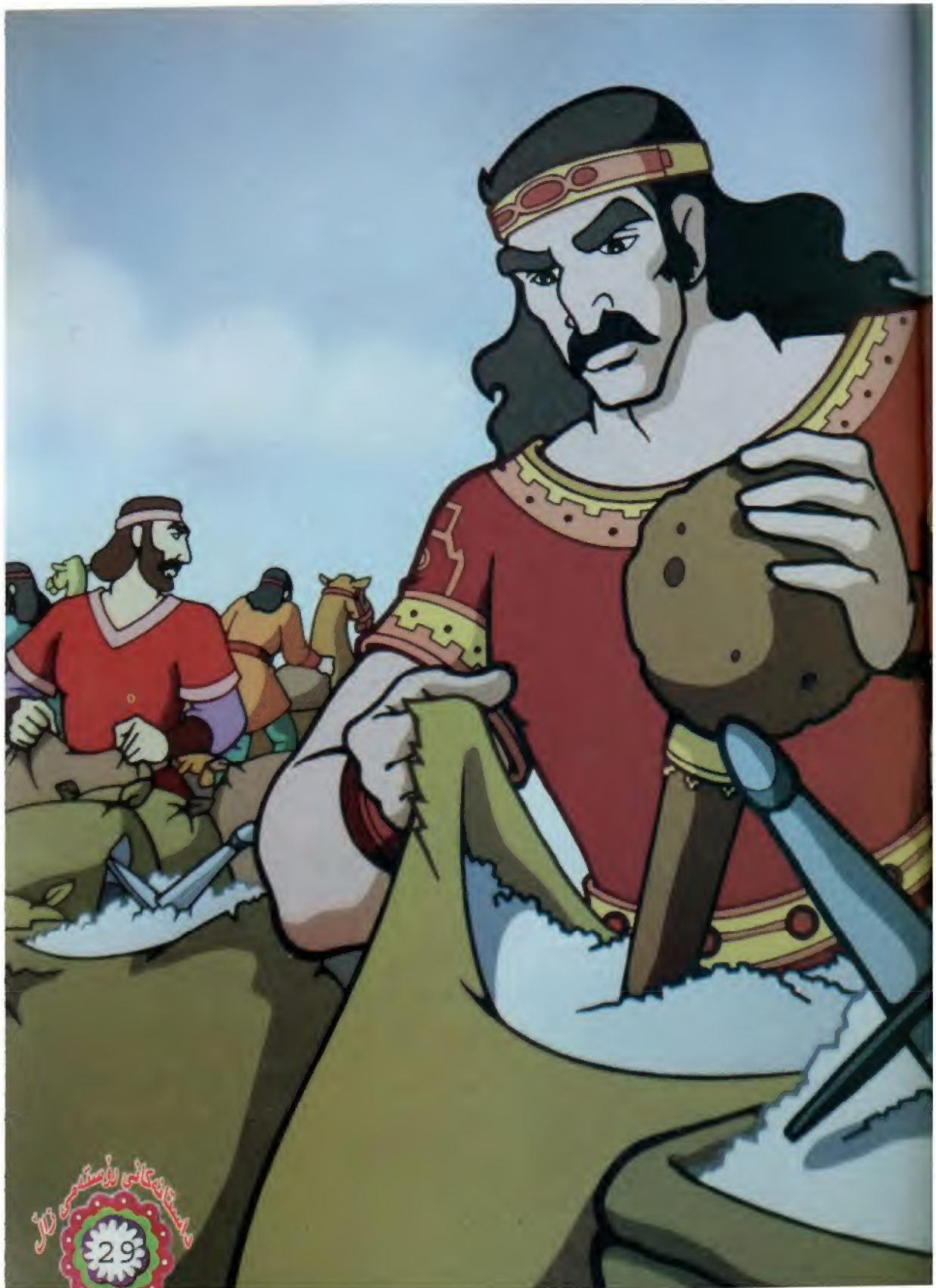

"پێتان وایه نه‌ی منداڵه‌ سه‌هۆڵبه‌ندان کۆستانه‌او له‌نیو ئەو مه‌موره‌ ئازمه‌ هه‌ر هه‌دا هه‌تا زیندوو؟" یه‌رمه‌ند وتی: "هه‌هه‌، هه‌ره‌نووێ که‌سه‌که‌ زیندوو رایگریت به‌دانیایه‌وه‌ ده‌توانیت زیندوو بچیت ده‌بێ به‌خیرایی بیدۆزنه‌وه‌." سام وتی: "نا له‌وه‌ ناچیت زیندوو ماییت."

رۆستەم بۆ ماوەی هەفتەیهك پیری کردەوهو نهخشەى کیشا. رۆژى حەوتەم فەرمانى
 دا که چەندین وشتەربارى خوی ئامادە بکەن. سەربازەکان جلوبەرگی بازەرگان لەبەر
 بکەن و کەوان و خنجیرەکانیان لەنیو گۆینووی خویکاندا قایم بکەن. خۆیشى
 خنجیر و گۆرزیکى لەناو گۆینووە گەورەکانیدا شار دەوه. سەر ئەنجام رۆژى سەفەر
 گەیشت. رۆستەم و سەربازەکان پاش چەند هەفتە بەدیواری قەلەکە گەیشت.
 پارێزەرانى قەلەکە هاواریان کرد: "کێى کورە؟ لەکوێرا هاتووی؟" رۆستەم نەراندی:
 "ئێمە بازەرگان و ریزەیهکی زۆر خۆیمان هێناوە بۆ ئەوهی لەم شارەدا بیفرۆشین."
 سەرۆکی قەلەکە کەسیکی بۆ پشکنینیان ناردە دەرەوه. پشکنینەر باری گشت
 وشتەرەکانى بینی و هاواری کرد: "راست دەکات ئەمانە بازەرگان و بارەکیان تەنها
 خۆیە." سەرۆکی قەلەکە دەرگا گەورەکەى کردەوهو رۆستەم و سەربازەکانى
 چوونە ناوهوه. خەلکی شار شادومان بوون و دەستیان کرد بەکرینی
 خوی لەکاروانەکە.

کاتیک که شهو داهات، سهربازەکان، گورز و خنجیر و کهوانه کانی خویان
له نیو گوینوه خویکانه وه دهرهینا، له پرا سهروکی قه لاکه بینینی که له نیو
گوینوه

خویکاندا گورز دهر دینن، سهروکی قه لاکه شمشیره که ی
له کیلانه که ی دهرهینا و هیرشی کرده سه روسته م.

رۆسته‌م دهره‌تی پی نه‌داو به‌زهره‌ی گورزه‌که‌ی له‌پی خست و خیرا
کوشتی. شهر ده‌ستی پیکرد. رۆسته‌م و سه‌ربازه‌کان هه‌تا به‌رده‌یهانی
له‌گه‌ل سه‌ربازه‌کانی قه‌لاکه‌دا شه‌ریان کردو سه‌ر نه‌نجام توانیان
شکستیان پی به‌ین.

بەم شىۋەيە رۇستەم و سەربازەكانى سەركەوتىن. ھەر لەبەرەبەيانى ئەو رۆژدەدا
 رۇستەم سەردانى شۆيىنە جۇراو جۆرەكانى قەلەكەي كرد. لەم نىوانەدا بەيىنايەكى
 گەورە گەيشت كە لەبەردى گرانىت دروست كرا بوو. بيىناكە دەرگايەكى ئاسنى
 گەورەى ھەبوو قوفلىكى گەورەى لى درابوو. رۇستەم بەگورزەكەى قوفلەكەى
 شكاند و چوو نىو بيىناكەو. لەنىو بيىناكەدا سىندوقىكى زۆر لەئالتوون و قالى
 ھەوريشمى گران لەسەر يەك كەلەكە كرابوون.
 رۇستەم بەبۆنەى سەركەوتنەكانىو نامەيەكى بۆ باوكى نووسى و
 پرسیارى لىي كرد: "ئىستا چى بكەم لەو ھەموو ئەلتوونە؟"

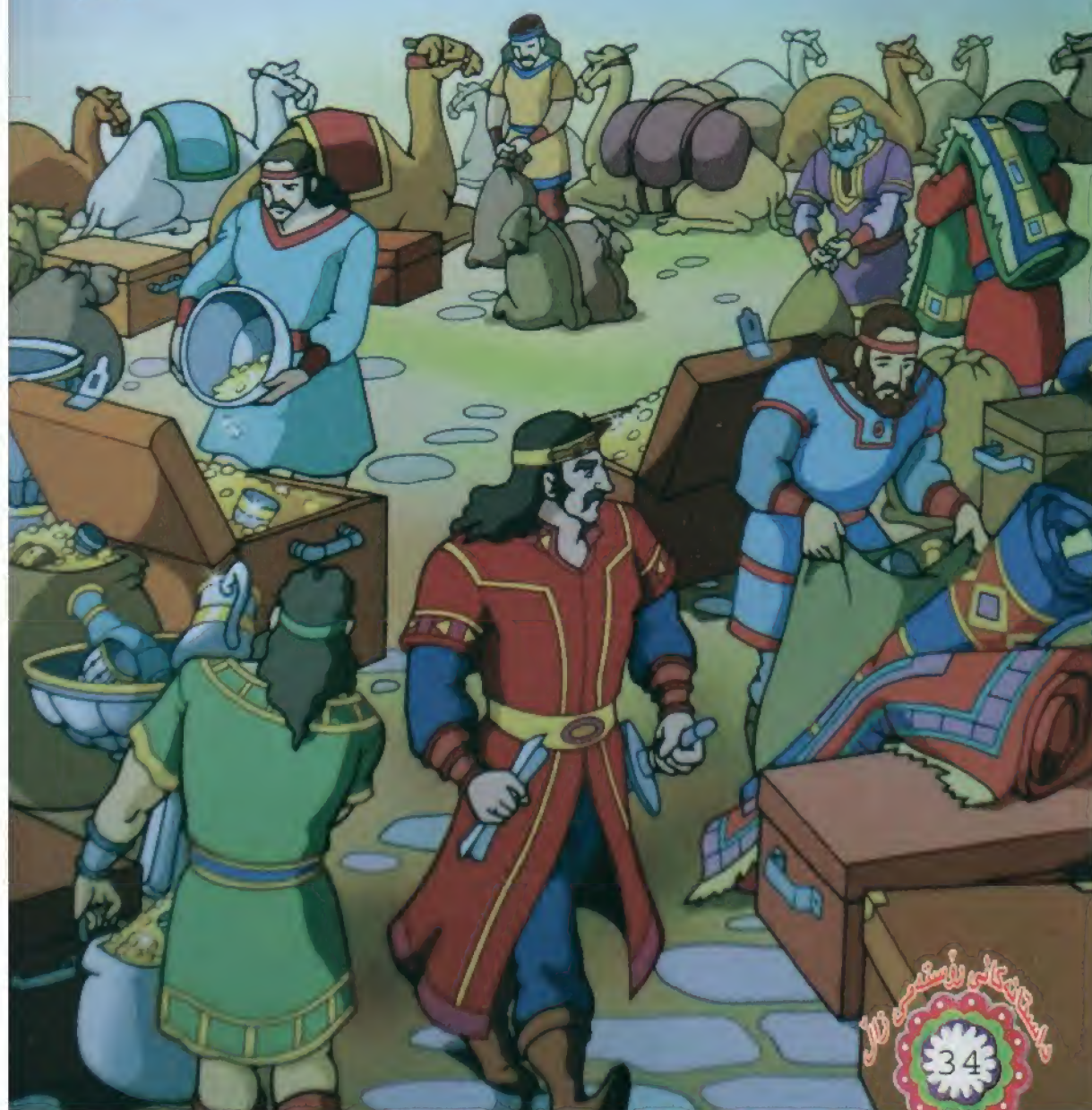

په پامنیږی روښتم نامه که ی به ده سستی زال گه یاند. زال له نامه یه کدا بو روښتم می
 نووسی: "هزار وشتت بو دهنیرم. نالتوونه کان و قالیه هه وریشمیه کان بار بکه و
 پاشان دیواره کانی قه لاکه بروخینه و به خیرایی بگه ریره و." روښتم فهرمانی
 زالی جی به جی کردو بو شارکه کی گه رایه و. زالیش به بونه ی سهرکه و تنی
 روښتمه و ه شاری چراخان کردو جه رنیک کی گه وره ی ریکخت. لهو جه رنه دا
 خه لک هه موویان ده ستیان دایه شایی و هه لیه رکی.

کو تایی

چېرۈكە خوشەكانى شانامە

خەوت خوانى رۇستەم

شاكارەكانى ئەدەبىياتى ئىرانى يۇمشاققان و تازەلاوان

لەئووسىنى نۇمىنى پەناھى ئازەر
وئىنەكەش: مەيەم سەقەقى

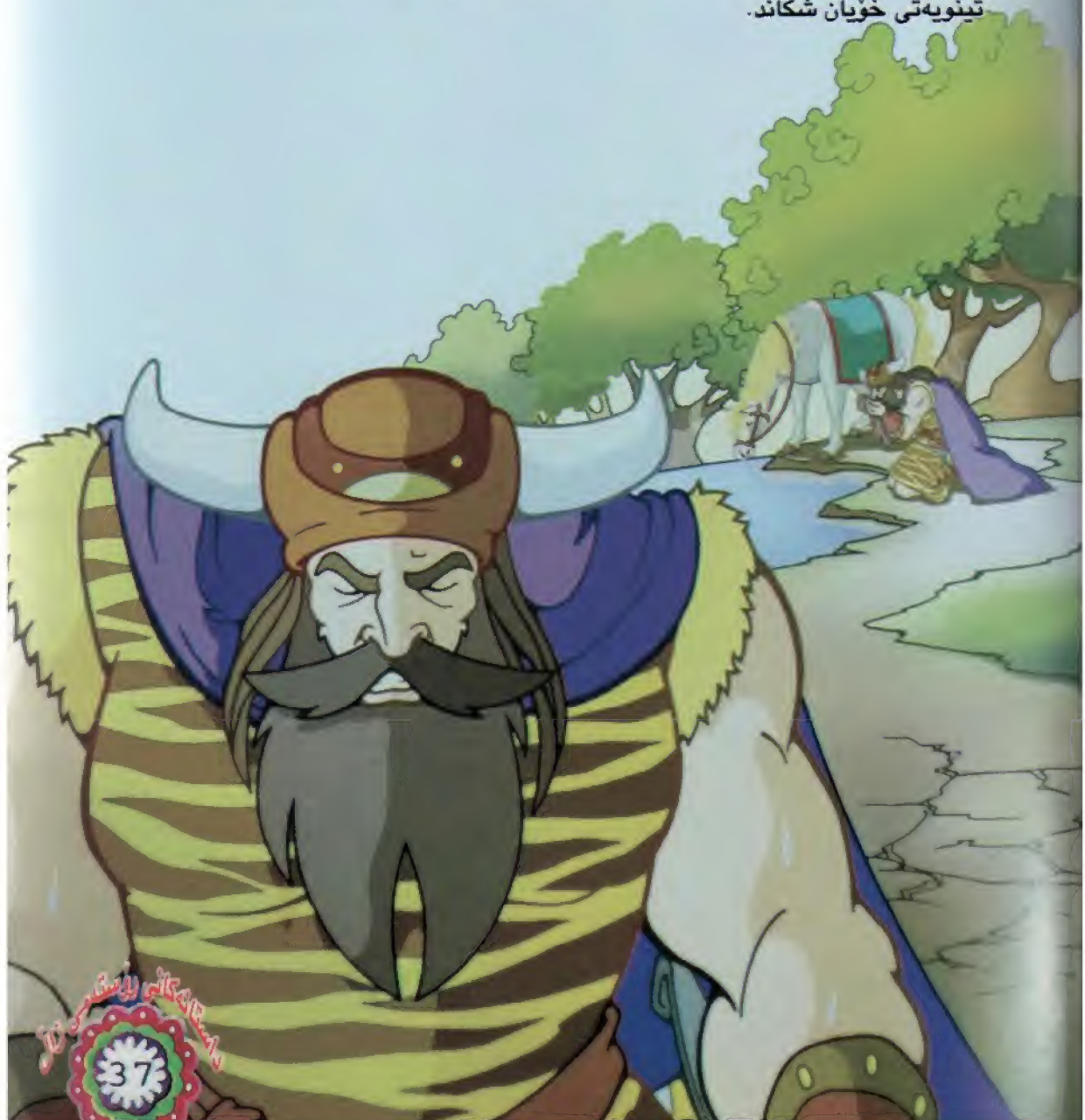

چېرۆكه كه ليرموه دست پندهكات كه كهيكاس پاشاي نيران و سوسه دهبيت هيرش بكات
 سهر مازندهران. نهو له لايه ن شرژنگ شاو ديو سپيه وه به ديل دهگيريت. ديوه سپي، كهيكاس
 و پالاهاناني ديكه كوئر دهكات و له چاليكي قولدا زيندانيان دهكات. كهيكاس له رنگه يه كيك
 له سهر يازمه كانيوه ناميهك بو روستهم و زال دهووسيت و داواي يارمه تيان لي دهكات.
 ئيستاش دريژه ي نهو چېرۆكه: زال به روستهم دهليت: "كورم تنها تو دهتواني زرگاريان بكهيت."
 روستهم لهوه لامدا دهليت: "هرچند مه ترسيداره، به لام شهگر شيوه زينمايم بكن سبه ي رور بو
 مازندهران دهروم." زال وتي: دوو رنگا بو رويشتن بو مازندهران ههيه. رنگاي يه كه ميان
 مه ترسيدار نيه، به لام زور دوره. نهوه له حالتيكدايه كه رنگاي دووهم كه زور نزيكه، له نيو
 كوستانهوه تپهر دهبيت و زور مه ترسيداره. "روستم وتي: "من دمه ويت رنگاي دووهم بزم.
 بهو هيوايه ي سهر بكهوم." پاشان مالئاوايي له دايكي كردو به ريكهوت. روستهم رورتيكي تهواو
 له سهر نسيه كه ي، رهخش غارغاريكي كرد. له شهودا گه يشته بي شهيهك. له ويدا ثاني خواردو
 خهوت. ماوهيك دواتر شيريك به نسياني نزيكي بووهوه. رهخش حيلاندي، به لام روستهم
 له خهوه هل نهستا. شير هيرشي هينا. رهخش له سهر دوو پهلي خوي راوهستا و هاته سهر چنگ
 به دهستي به شيوه يهك به سهر شيره كهيدا كوتا كه دهسته جي خستي به زهويدا. شير بي هوش
 كهوت. رهخش به خيرايي بهدياني ملي شيره كه ي گرت و ديسان كيشايه وه به زهويدا. شيره كه
 هر له ويدا مرد.

کاتیك كه رۆستهه لهخهه ههستاو شیرى مردووی بینى، بهسهه رهخشدا نهراىدی: "بوچی به تهناهی لهگهل شیردا بهشهه هاتی؟ لهوانه بوو شیركه بهكوژیت. دهبوویه منت لهخهه ههستاندایه!" رۆژى دواتر رۆستهه به بیابانیكى وشك و بى ئاو و ئالىك گهیشته كه زۆر گهرم بوو. رهخش كه ئیتر خهريك بوو لهتوونیتهیدا دههرد، راوهستا. رۆستهه لهسهه رهخش دابهزی و راوهستاو تۆزىك بیرى كردهوه. ههه لهو كاتهیدا بزنه كیویهكى بینى. لهگهل خۆیدا وتی: "بهدلنیاویهوه بزنهكیوى دهزانى ئاو لهكویدا ههیه. ههه بویه بهدوایدا چوو. پاش ماوهیهك به كانیاویك گهیشته. رۆستهه و رهخش لهو كانیاوه ئاویان خواردوهوه تینویهتى خویان شكاند.

كاتېك شەو داھات بەرەخشی وت: "من دىخەوم ئەگەر شىر يان دىيۆك ھاڭ، خىرا لەخەو
 ھەلم بىستىنە. بەتەنيايى لەگەلدا شەر نەكەيت." نيوە شەو لەپەر نەژدىھايەك لەتارىكىدا
 لەپشت چەند دارەوہ دەرکەوت. رەخش حىلاندى. رۆستەم لەخەو ھەستا، بەلام بەھوى
 ئەوہى كە ھىچى نەدى، بەرەخشی وت: "بۆچى لەخەو ھەلت ساندەم" بەلام سەرلەنوى
 رەخش حىلاندى.

هەر لهما كاته‌دا، ئەژدیه‌ها له‌پشت داره‌كانه‌وه هاته‌ده‌ر و هێرشى كرده‌ سه‌ر
رۆسته‌م. رۆسته‌م هاواری كرد: "مالئاوایی له‌دنیا بکه‌، ئیستا گیانت
ده‌كیشم!" ئەژدیه‌ها هاته‌ قسه‌و وتی: "ئهمه‌ ناوچه‌و می‌رگی منه‌، تا ئیستا
هیچ گیانله‌به‌ریك نه‌یتوانیوه‌ له‌گه‌لمدا رهبازین بکات! ئیستا تو...!"
له‌پریكدا هێرشى هینا.

رهخس که گیانی روسته می له مەترسیدا دەدی، هەستایەموو بەددا نی لاقی ئەژدیهاکە ی گرت. روستەم لەو دەرفەتە کەلکی وەرگرت و بە شمشیرەکە ی ئەژدیهاکە ی گوشت. روستەم بەرمو رهخس چوو و دەستی بەسەریدا هینا. روژی دواتر روستەم سواری رهخس بوو و درێژە ی بە رێگا کە ی دا. لەتێک پاش نیومرودا روستەم بە کانیاریکی جوان گەیشیت. لەپال کانیاو دەکەدا سفردیەکی رهنگین و رازاودە پان راخرا بوو و خوار دەمهتیهکی زۆر لەسەر ئەو سفردیەدا ریزکرا بوو.

رۆستهم به سهرسوورمانهوه چووه پال سفرهكهو چاويكي به دهو روپشتدا
 گيړا، به لام كهسي نه بيني. ئهو سفره له لايهن ژنيكي جادووگره وه دانرابوو.
 كاتيك كه جادووگر رۆسته مي بيني، خوي له رووخساري ژنيكي جواندا
 نيشان داو له پشت دموه نيكه وه هاته دهر. دواتر به رۆسته مي وت:
 "فرموون پاله وان، خواردمه نيه كان بكه نوشي گيانت." رۆسته له سهر
 سفره كه دا دانيشت و ويستي نان بخوات. ژنه جادووگره كه زهره هه لگه را.
 رۆسته كه توشي سهرسوورمان ببوو، به خيرا يي كه وانه كه ي خسته مل
 ژنه كه وتي: "خير كه بلي كي و رووخساري راسته قينه ي خوت نيشان
 بد، نه گينا نه كورم." له پر رووخساري ژنه كه وركوو پير ژنيكي ناشيرين
 دهر كه وت. رۆسته رهحمي پي ناكردو به خنجيره كه ي ههر له رندا كوشتي.

روژى دواتر رۆستەم سواری رەخشەكەى بوو بەرکەوت. رینگایەكى دوور و درێژی پری
 تا گەیشتە مەلبەندىك كەش و ھەوايەكى خۆشى ھەبوو. پشووێكەى دا. ھەوسارەكەى
 رەخشیشى كردهوو لەسەوزەلانیدا بەریدا بۆ ئەودى لە لەودرگەدا بلەوهری و ئەویش
 پشووێك بەدات. رەخش تۆزىك دوور كەوتەو. لەو كاتەدا دەشتەوانىك گەیشت و
 بەدارىك داى لەپاشووى رەخش. رەخش حیلاندى. رۆستەم لەخەو ھەستاو دەشتەوانى
 تەمى كرد. دەشتەوان ھەلھات و چوو بۆ لای ئەولاد كە پالەوانى ئەو مەلبەندە بوو.

ئەلاد لەگەل ھاوړیانییدا هیرشی کردە سەر رۆستەم. رۆستەم توانی شکستیان پێ بێنیت و دەستی ئەلاد بەگوریسیک بەسێتەووە و وتی: "ئەگەر جیگای دیوێ سپیم پێ نیشان بدە و بلیی کە کەیکاوس و پالەوانەکانمان لەکویدا زیندانی کراون، پاش سەرکەوتن دەتکەم بە پادشای مازەندەران. ئەگینا خۆت بۆ مردن نامادە بکە، ئەلاد ملی پێداو وتی: "لێرەوێ تا جیگای دیوێ سپی شەسەد کیلومەتر ریگایە و دوازدە ھەزار دیو پارێزگاری لەو زیندانە دەکەن. دیوی دیکەشی تێدایە، تۆ هیچ کاتێک ناتوانی بەسەر دیوێ سپیدا سەربکەوی. " رۆستەم زەردەخەنەییەکی لی داو وتی: "ئەمە کێشەیی تۆیە کە بەسەلامەتی ھەتا ئەوێ بمبەیی، ئەگینا بۆ خۆت دەزانی..."

دوای نهوه خوځی سواری ره‌خش بوو و نهولادیش به‌قول‌به‌ستکراوی و به‌پی
به‌دوای نهودا دهر‌و‌شت. نهوان بوماوه‌ی دوو روژ به‌ریگادا رویشتن تا نهوه‌ی
که به‌زیندانی دیوه سپی گه‌یشتن. روسته‌م پشوویه‌کی دا، پاشان نهولادی به
داریکه‌وه به‌سته‌وهو به‌خیرایی به‌رهو سوپای نه‌رژه‌نگی دیو به‌ریکه‌وت و
هیرشی کرده سهریان.

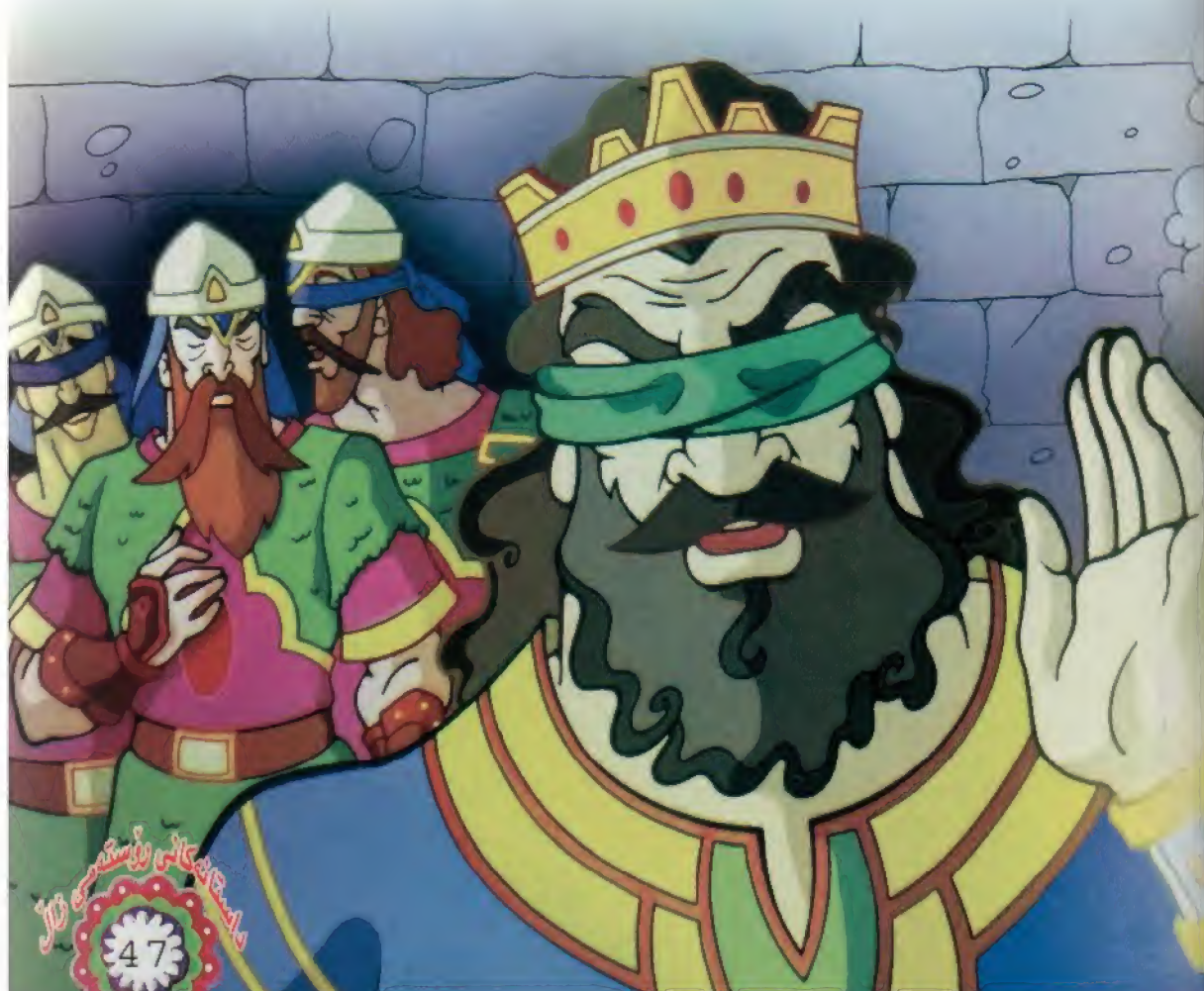

ئەرژەنگى دىۋ كاتىك كە دەنگ و ھەراى دىۋەكانى بىست كە زۆر ترسابوون، لەخىمەكەى ھاتەدەر و ھىرشى كرده سەر رۆستەم. رۆستەم كە چاۋەرۋانى دەكرد، بەشمشیر لەنيوى برد. دىۋەكانى دىكە كە كوژرانى ئەرژەنگى دىۋيان بىنى، لەترسانا ھەلھاتن. رۆستەمىش كەوتە شوينيان و ژمارەيەكى زۆر لەو دىۋانەى كوشت. كاتىك خۆر ئاوا بوو، رۆستەم بۆ لاي ئەولاد گەرايەوھو قولى كردهوھو ئازادى كرد. پاشان پشووئەكيان داو بەخىرايى بەرھو زىندانى كەياقوس بەرئىكەوتن. كەيكاقوس كە دەنگى خىلەى رەخشى بىست. بەپالەوانەكانى وت: "شادومان بن، چونكە لەوانەيە رۆستەم بۆ ئىرە بىت. مە دەنگى خىلەى رەخش دەناسم." زۆرى پى نەچوو رۆستەم بە رەخشەوھ چوھ نىو زىندان.

پالەوانانی ئىران، گودەرز، گيو، تووس، گۆستەھەم، شىروش، بەھرام و ئەوانى دىكە شادومان بوون و بەدەورى رۆستەمدا كۆپوونەو. كەيكاس وتى: "دەبى بەخىرايى دىوھ سىپى لەنىو بېرى، ئەگىنا كاتىك كە ھەوالى كوزرانى ئەرزەنگى دىو بەگوپى بگات، گشت ئەم مەلەندە پر دەكات لەدىو. ئەو كاتە ئىتر ھەلھاتن لەدەست ئەو دىوانە بو مان دژوار دەبىت. ئەو لەنىو ئەشكەوتىكدا دەژى كە ھەوت كىو لەولاترە، لەھەر كام لەو كىوانەدا ھەندىك دىو پارىزگارى دەكەن. پىويستە لەنىويان بەرىن. كاتىك دىوھ سىپىت كوشت دل و مىشكى بۆ ئىمە بىنە. پزىشكەكان وتوويانە ئەگەر لەدل و مىشكى دىوھ سىپى دەرمانىك دروست بكەين و بەسەر چاوماندا بيمالين، سەرلەنوئى بىنايى خۆمان بەدەست دىننەو. "رۆستەم كاتىك ئەو قسەيە بىست بە ئەولادى وت رىكەو، بادرەنگ نەكەين و بۆ خۆى سواری رەخش بوو و رىكەوتن.

رۇستەم بەمەر كۆك كە دەگەشت، دىۋەكانى پارىزەرى ئەو كۆۋەى دەكۈشت. كاتىك كە بەدواين كۆۋگەشت ئەولاد وتى: "دىۋە سېى لەنىو ئەم ئەشكەوتەدا دەشى". رۇستەم بە ئەولادى وت: "قا ئىرە بەباشى مەنت رىنىۋىنى كىردۈۋە. ئەگەر دىۋە سېى ئەننىيەكى ھەيە، پىم بلى با پتوانم بەسەرىدا سەرىكەوم." ئەولاد وتى: "كاتىك كە خۇر ئاۋا دەپىت، دىۋە سېى و گشت پارىزەردەكانى خەويان لى دەكەۋى. بەدلىيايىۋە سەركەۋتن بۇ تۈيە." رۇستەم چاۋەروان مايەۋە تا خۇر ئاۋا بوو. رۇستەم سەرىلەنۋى ئەولادى بەدارىكەۋە بەستەۋەۋە بەخىرايى ھىرشى كىردە سەرى دىۋەكانى پارىزەرى و لەنىۋىانى بىرد. پاش ئەۋە رۇستەم چۈۋە نىۋە ئەشكەوتەكەۋە.

لهناو نهشكهوتهكهدا، ديوهسپي كيو وهكوو پهيكهريك كهوي ليكهوتبوو. رووخساري ديوهكه وهكوو قير رهش بوو. روستهه نهيويست لهخهوا بيكوژيت، چونكه نهو كاره بهلايهوه جواميرانه نهبوو. هر بويه بهسهريدا نهړاندې تا لهخهوه ههستيت. ديوه سپي لهخهوه ههستاو روستهه لهپر هيرشي كردهسهرې. ديوه سپي، بهرديكي ههلگرت و ويستي بهسهر روستهه مي بدات، بهلام روستهه وهكوو با ههلهات و دهست و لاقيني ديوهكه ي بريوه. ديو ههه بهو يهك دهست و يهك لاقهيشيهوه شهرې دهكرد. نهوان نهونده پيكهوه شهرين كرد كه نهشكهوتهكه پر بوو له تهپ و توژ. سهرنهنجام روستهه لهناكاو ديوه سپي بهرز كردهوهو بهتووندي بهعرزيدا دا. دواتر شمشيرهكه ي دهركيشاو دل و زكي ديوي له لهشي دهرهينا.

رۆستەم بۆ لای كەيكاس و ئەوانى دىكە گەرايەوه. دەرمانەكەى دروست كردو بەچاوى ئەوانيدا دا. كەيكاس و پالەوانەكانى دىكە سەرلەنووى بينايى خويان بەدەست هينايەوهو لەخۆشحاڵيدا هاواريان دەكرد. رۆستەم بە ئەولادى ووت: "پاش سەرکەوتن بەسەر پادشاي مازەندەران منيش پەيمانى خۆم بەجى دىنم. دلنيا بە تۆ وەكوو پاشاي مازەندەران ديارى دەكەم. پاشان هەموويان لەزىندانى ديوە سىي هاتنە دەرەوهو دەستيان كرد بەشايى و هەلپەركى و جەژنيان گيړا.

كۆتايى

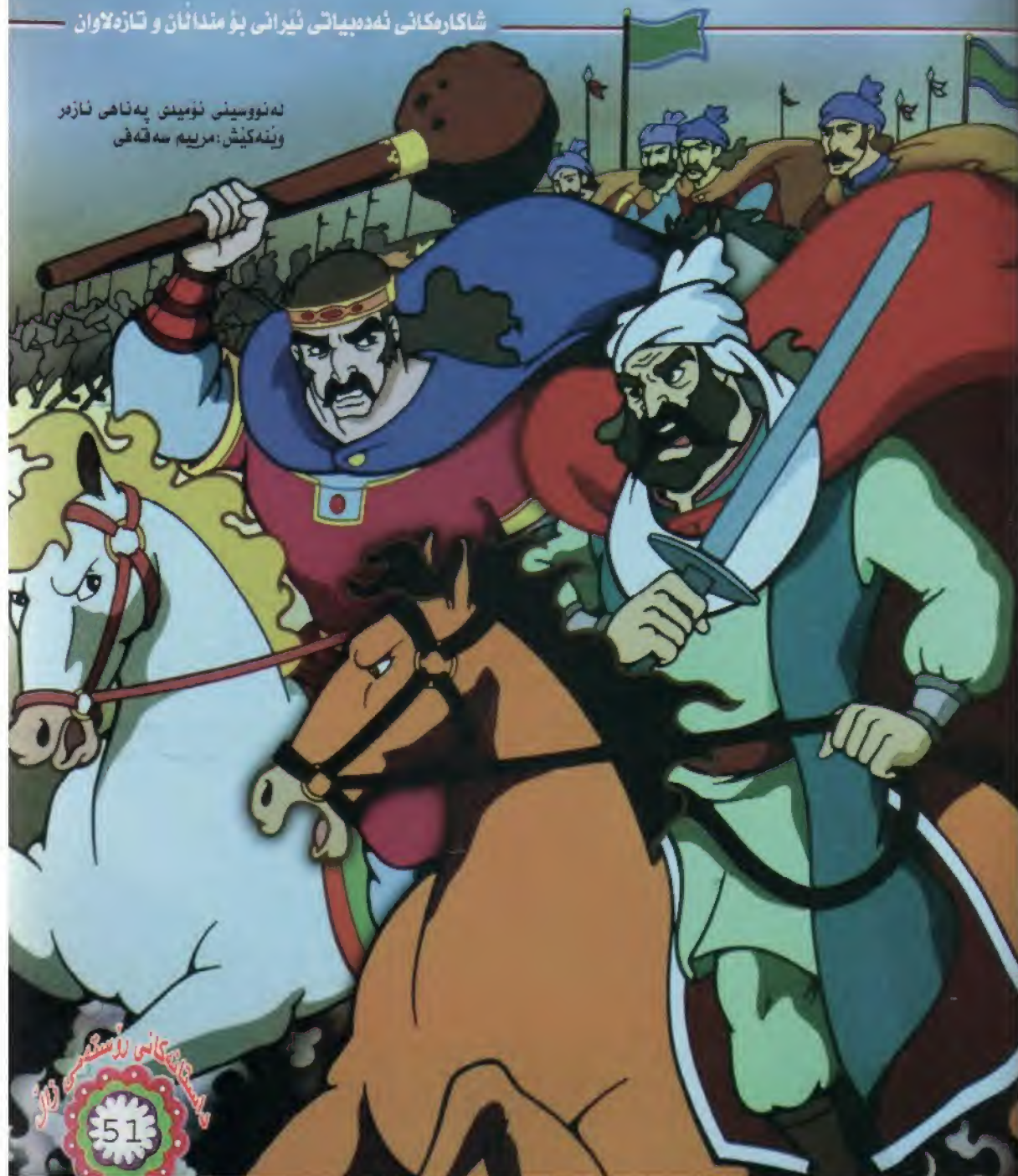

چىرۈكە خوشەكانى شانامە

رۇستەم و ئەفراسىياب

شاكارمگانى ئەدەبىياتى ئىرانى بۇ مىندانان و تازەلاوان

لە نووسىنى ئۇمىلىنى پەناھى نازەر
وئەكىلىش: مەرىم سەقەھى

لەكاتى پاشايەتى زەودا، بۆ ماوەى پىنج
 سال لەنيوان ئىرانىيەكان و تورانىيەكاندا
 پەيمانى ئاشتى بەسترا، بەلام پاش
 مردنى زەو، پەشەنگ، پاشاي تورانيان
 نامەى بۆ كۆرەكەى ئەفراسياب نووسى كە
 "هەتا ئىران بى پاشايەى هېشتا جىگىرىكى
 بۆ پەيدا نەبوو، بەسوپايەكى گەورەو
 هېرش بکە سەر ئىران و سەرانسەرى ئەو
 ولاتە بگە بەمەلەندى ژىر كىفى خوت."

ئەفراسيابىش سوپايەكى گەورەى ئامادەکرد، كەشتىيەكانى لەدەرياكاندا
 بەگەرخست و بەرەو ئىران بەرىكەوت. كاتىك ھەوالى ھېرشى ئەفراسياب بەزال
 گەيشت، ھەموو گەورە پياوانى لەدەورى يەك كۆ كۆردەو و تى: "من ئىتر پىر بووم
 و ناتوانم وەك لاوتىم فەرماندەى سوپاي ئىران بەئەستۆ بگرم، بەلام باش دەزانم كە
 كۆرەكەم رۆستەم بەباشى دەتوانىت ئەو كارە لەئەستۆ بگريت." كاتىك ھەمووان
 لەگەل ئەودا رەزامەنديان دەربى، زال بەرۆستەمى وت: "لەمرو بەولاو تۆ جىگىرى
 منى. ئىمە كەسى بەھىرترو ئازاتر لەتۆمان نىيەو بىجگە لەتۆ كەس بەشياوى
 ئەو جىگاوشوینە ئازانىن."

رۆستهم وتی: من نەسیپکی نازاو
بەهیزم دەوی، لەگەڵ گورزیکدا کە
کەس نەتوانی بەرزێ بکاتەوهو
شەری پێ بکات. "زال فەرمانی دا
گورزی باوکی، واتە گورزی سام
بدەن بەرۆستهم.

***

رۆستەم لەناو رەوێ ئەسپەکانی زالدا، بەچکە ماینیکی دیتەوێ کە چاویکی
 رەش و یالکی جوان و لەشیکی بەهێزو سەر شیتی هەبوو. رۆستەم ئەو
 بەچکە ماینەیی هەلبژارد. شوانی تایبەتی ئەسپەکانی زال وتی: "تا ئیستا
 هەر کەسێک لەو بەچکە ماینە نزیك بۆتەو، ماینەکە هی رشی کردۆتە
 سەری و کوشتوویەتی. ئەو بەچکە ماینە ریگا نادات کەس سواری بێت.
 تۆش لەبیری بکە." بەلام رۆستەم بۆنیو رەوێ هەلەات و بە کەوانەکە
 بەچکە ماینەکەیی گرت. بەچکە ماینەکە بەر بوو و بەملاو لا هەلەهات.

لەناکاو دایکی بەچکە ماینەکە لەدوورەوە شیراندی و بەرەو رۆستەم
 ھێرشی ھێنا. رۆستەم بەمست کیشای بە پشته ملی ماینەکەداو
 دەوری لێدایەو. پاشان پەرییە سەر بەچکە ماینەکەو کەمێک
 غارغارینی کرد. دواتر بەخۆشحالیەو وتی: "من ئەم ئەسپە
 ھەلەبژێرم و ناویشی دەنیم رەخش."

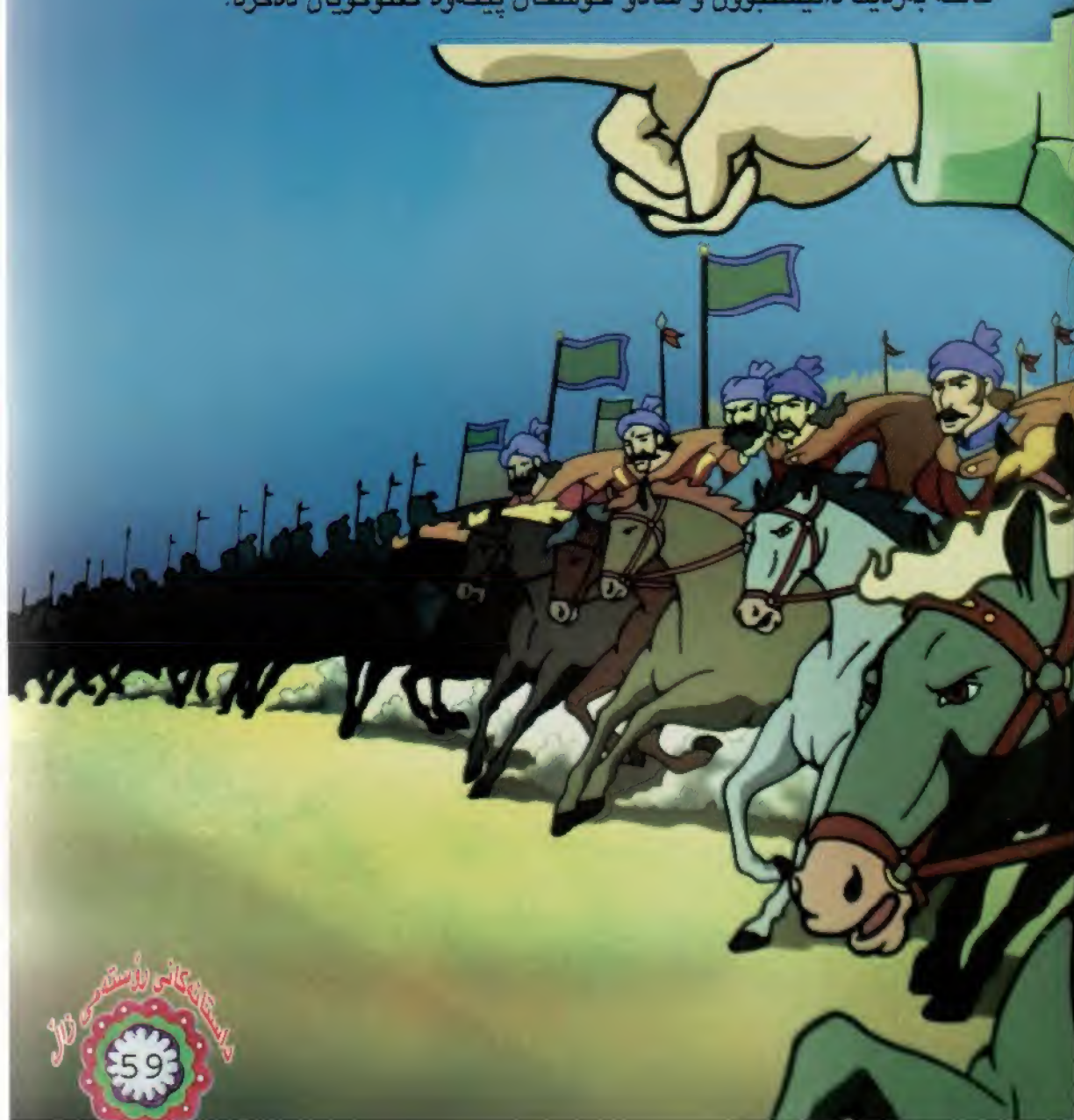
زال سوپايه کی گهره ی بۆ شهر ئاماده کرد. پاشان گهره پياوانی لهدهوری يهك کۆ کردهوه و وتی: "دهبی تا درهنگ نهبووه پاشایهك بۆ ئیران ههلبژیرین. ئاگادارم كه پیاویکی شایسته بهناوی كه یقوباد له کیوی ئهلبۆرزدا دهژی كه لهههگهزی فهرهیدونه. دهبی بهخیرایی بیدۆزینهوه بۆ ئهوهی بهسهر ئیراندا پاشایهتی بکات." ههر بۆیه داوای له رۆستههه کرد لهگهه سهر بازهکانی بۆ کیوی ئهلبۆرز برۆن و كه یقوباد پهیدا بکهه. رۆستههه بهخیرایی بۆ "کیوی ئهلبۆرز" چوو. بهلام له ریگادا لهگهه گروپیکی گهره لهسهر بازانی ئهفراسیاب بهرهو روو بووهوه. رۆستههه ژمارهیهکی زۆریانی لهناو برد. ژمارهیهکیش ههلهاتن و ئهفراسیابیان لههیرشی رۆستههه ئاگادار کردهوه.

ئەفراسياب توورە بوو ۋە فەرمانى بە قۇلۇن، سەربازىكى ئازاد بەھىزى دا:
 "گروپپىك لەئازاترىن سەربازانى ھەلبۇزىرى ۋە بۇ كىيى ئەلبۇزىر بىرۋات ۋە لەۋىدا
 لەۋىسەدا دابنىشىت بۇ ئەۋەدى بىتۋانىت لەكاتى گەرەنەۋەدى رۇستەم ۋە
 سەربازەكانىدا گىريان بىنىت ۋە لەناۋيان بىت. " لەۋ لاۋە رۇستەم بە " كىيى
 ئەلبۇزىر " گەشىت. مەلبەندىكى شاخاۋى كە كەشۋەۋايەكى زۇر خۇشى ھەيە.
 لەداۋىنى " كىيى ئەلبۇزىر " دا چەند لاۋى بىنى كە لەتەنىشت رۇوبارىكدا لەسەر
 گاشە بەردىك دانىشتىۋون ۋە شادو خۇشحال پىكەۋە گفتوگۇيان دەكرىد.

ئەو لاوانە داوايان لەرۆستەم کرد بڕوات بۆ لایان.
رۆستەم ووتی: "ئیمە بەدوای لاویک بەناوی کەیقوباد
دەگەرم." لاویکیان پرسى: "کارتان چییە بە
کەیقوباد؟" رۆستەم ووتی: "ئەو لاوێ لەرەگەزى
فەرەیدونەو هەموو گەورەپیاوانى وڵات بڕیارىانداوە
وەکوو پاشای ئێران دايبنن."

ئەو لاوہ قاقا پیکەنی و وتی: "من کە یقویاد، لەرەگەزی
فەرەیدونم". رووستەم بەھەمەنای ریزمەو سەری دانەواند و
داوای لیکرد لەگەڵ ھاوڕێیاندا بۆ ئێران بێن. بەم شێوەیە
کە یقویاد و ھاوڕێیانە لەگەڵ رووستەم بەردو ئێران
بەرێکەوتن.

قولون ويىستى مەلبىت، بەلام رۇستەم بەنئىزەكەي لەسەر غەرز بەرزى كىردەو وەكوو
 مەرىشك كىردى بەسەر ئىزەكەدا. سەربازەكانى قولون كاتىك كە ئەم دىمەنەيان بىنى،
 لەتەرسانا مەلەتەن. كەيقوبادو سەربازەكانىشى بەبالاى نازايەتى و ھىزى رۇستەمدا
 مەلىاندو شايبىيان گىرا. ئەوان لەشەودا ھەر لەو شوپىنە پىشووئەكەيان داو رۇزى دواتر
 بەرەو ئىران بەرىكەوتەن. كاتىك بەنئىران گەيشتەن، زال جەرنىكى گەرەي بەرىخستىبوو.
 ئەوان بۇ ماوئە ھەفتەيەك شايبى و خوشىيان گىرا و رۇزى ھەشتەم كەيقوبادىان لەسەر
 كورسى پاشايەتى دانا. چەند رۇز دواى ئەو كەيقوباد فەرمانى دا كە دەبى لەگەل
 سوپاي ئەفراسيابدا بەشەرىين.

رۆژى شەر گەشت. ھەر دوو سوپاي ئىرانىيەكان و تورانىيەكان بەرائىبەر بەيەكتىن وەستان. رۆستەم لەپىش ھەمووانەو ئالاي كاويانى بەدەستەو گرتبوو. گۆستەھەم، كەشواد، مېھراب، قارىن و پالەوانانى ئىرانى دىكە لەپىشەو سوپاي ئىراندا نامادەى شەر رىزيان بەستبوو. ھەموو جارنك كە قارىن ھىرشى دەبرد چەند كەسى دەكوشت. رۆستەم چوو لاي زال و لىي پرسى: "رووخسارى ئەفراسياب چۆنە ئاوينىشاني چۆنە؟" زال وتى: "كۆرم ئەفراسياب پياويكى فىلبارە. ئاگات لەخۆت بىت! ئەو سەرپىچىكى پەمەيى بەسەرەو پىچاوەو ئالاكەى رەشە." رۆستەم بەبى ئەوەى كات بەفەرۆ بدات ھىرشى كردە سەر دورژمن. كاتىك كە چاوى بەئەفراسياب كەوت ھىرشى كردەسەرى. كاتىك كە ئەفراسياب ويستى خوى بۆ شەر نامادە بكات، رۆستەم بەگورز زەربەيەكى لى داو قايشەكەى گرت. رۆستەم بەعەرزىدا دا بۆ ئەوەى بۆ لاي قوبادى ببات.

كەيقوباد ئافەرىنى بەرۋستەم و زال وت و بۇ دەرپرېنى سوپاس و پېزانىنى
خۇي لەرۋستەم و زال لەدوو لاي خۇيەوۋە داي نان. دواتر فەرمانى دا كە
هەموو شويىنىكى ئىران چراخان بىكرىت و جەژن و ھەلپەركى رىك بخرى.
كۇتايى

رۇستەم و ئەسقىندىيار

شاكارەكانى ئەدەبىياتى ئىرانى بۇ مىندانان و تازەلاوان

ئەنئەنىۋىي ئۆمىتى پەناھى ئازەر
وئەنئەكىش ۱ مەيدەم سەقەھى

لەچیرۆکی روویین قەلادا باس لەو دەکات کە گۆشتاسب پاشای ئێران بەکۆرەکە
 وت: "ئەگەر بتوانی ئەر جاسب، پاشای تورانی شکست بدەي و خوشکەکانی رزگار
 بکەي، کورسی پاشایەتی بەتۆ دەدەم." بەلام گۆشتاسب بەلێنی خۆی بەجی نەهیناو
 وتی: "کۆرم دورژمینی سەرەکی ئیمە رۆستەمە کە سەرپیچیکاری لی دەرھاتوو! بڕۆ
 بۆ زابولستان قۆلبەستی بکەو بیھێنە بۆ لامان." ئەگەر ئەم کارە بکەي
 سویندت بۆ دەخۆم کە ئەم جارە دەتکەم بە پادشا.

ئەسفەندىيار وتى: "بەلام باوكە، رۇستەم ھەمىشە يارمەتيدەرى خەلكى ئىران بوو.
من چۇن دەتوانم قۇلبەستى بىكەم؟!" گۆشتاسب وتى: "ئەگەر دەتەوئى بىبى بەپاشا
دەبى ئەو كارە بىكەى." ئەسفەندىيار بارگران بوو و چوو بۇ لاي كەتايونى دايكى.
كەتايون وتى: "گيانى خۇت مەخەرە مەترسىيەو مەرۇ بۇ شەر لەگەل رۇستەم .
باوكت پىر و پاتال بوو. ئىمەو گشت خەلكى ئىران چاوى ھىوامان پرىودە تۇ."

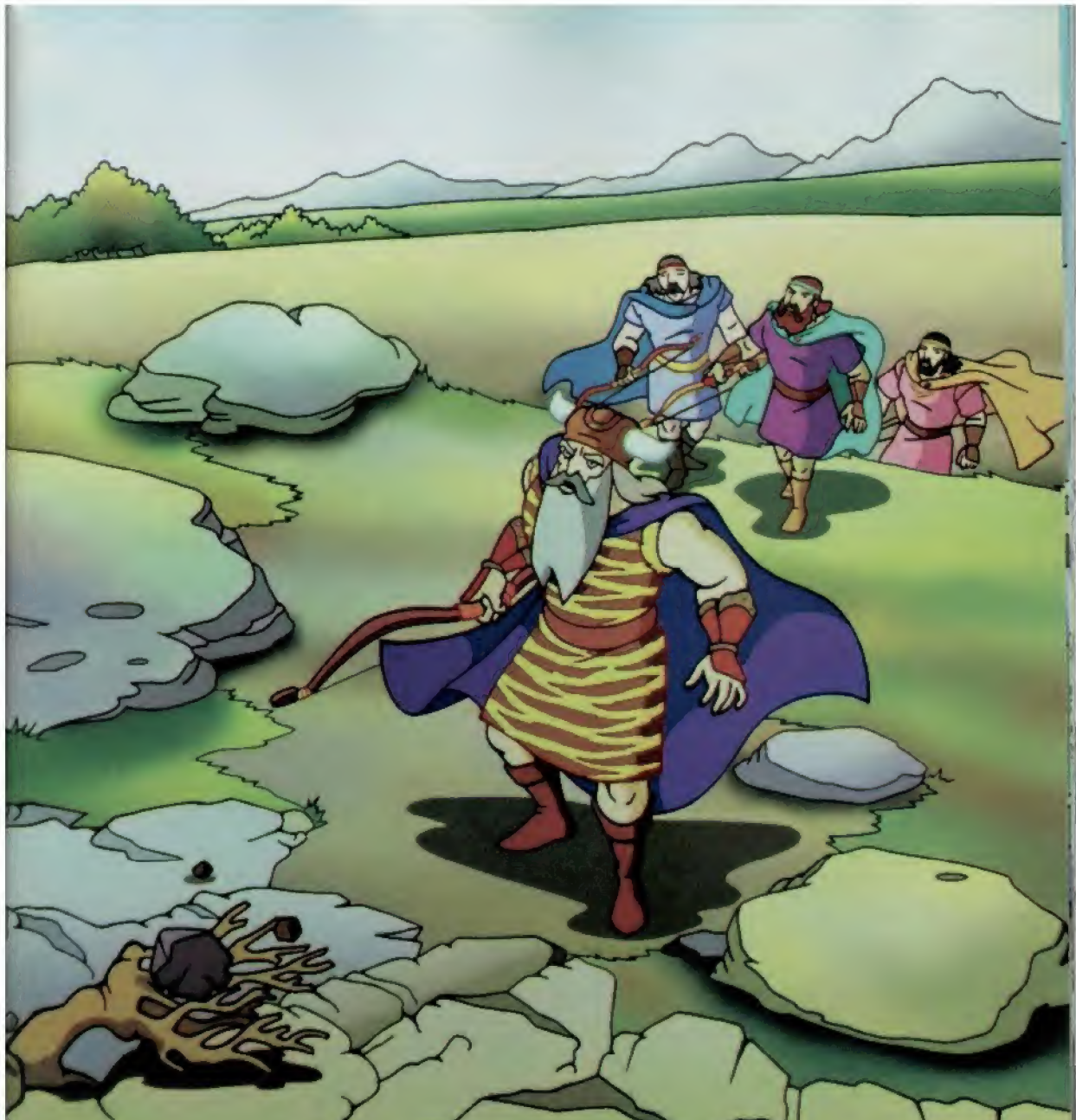

ئەسفەندیار وتى: "من رۆستەم قۆلبەست ناکەم، بەلکوو داواى لى دەكەم
خۆى لەگەلمدا بىت. بىجگە لەو، خۆت باش دەزانی کە باوکم پاشایەو من
ناتوانم سەرپىچى لەفەرمانى بکەم." کاتیک کە کەتایون دىتى ئەسفەندیار
گوئى بەقسەکانى نادات و کیشای بەسەر خۆیداو بەر بوە گریان، ئەوەندە
گریا کە لەسەرخۆى چوو.

ئەسفەندىار بەسۈپا كەيەۋە بەرەۋ زابول پەرىكەۋت. كاتىك گەيىشتە لاي ھىرمەند بە
 بەھمەنى كۆپى وت: "پرو بەرۈستەم بلى بۇ لاي ئىمە بىت." بەھمەن جلىكى
 پاشايانەى لەبەر كىردو لەھىرمەندەۋە پەريەۋە ھەتا بەشۈيىنى راۋى زال و رۈستەم
 گەيىشت. كاتىك كە بەھمەن بەژن و بالاي بەھىزى رۈستەمى بىنى، لەيىرى خۇيدا وتى:
 "ئەگەر باۋكم لەگەل ئەۋدا بەشەر بىت، بەدلىيايىەۋە رۈستەم سەردەكەۋىت، كەۋايە
 باشتىر ۋايە پىلانكى بۇ بگىرم و بەۋ شىۋەيە لەناۋى بېم."

ھەر بەو بۆلەشەو چوو سەر کیویکی بەرزو بەردیکی گەرە بەرەو رۆستەم تل
 کردەو. ھاوړییانی رۆستەم کاتیک که بەردەکیان دی ھاواریان کردو ھەلاتن.
 بەلام رۆستەم لەجیگای خۆیدا راوہستاو بە پشتی قاچی ئاراستە ی بەردەکی
 بەرەو لایەکی دیکە گۆری. کاتیک که بەھمەن دیتی پیلانەکی سەر نەکەوت.
 چوو بۆ لای رۆستەم و پەيامەکی باوکی پێ گەیان.

رۆستەم وتى: "سلاوى من بە باوكت بگەيەنەو پەيامى پى بگەيەنە كە
كەس ناتوانىت دەست و لاقى من بىەستىتەو. "بەھمەن بۆ لای باوكى
گەرايەو ھەموو شتىكى بۆ گىرايەو.

ئەسفەندىيار ئەم جارى بەسوپاي سەد ھەزار كەسى خۇيەو لەرووبارى
 ھىرمەند پەريەو. رۆستەم بەرەو پيشوازي چوو و بەخىرھاتنى كرد.
 ئەسفەندىيار وتى: "ئەي رۆستەم با قۇلبەستت بىكەم و بەقۇلبەست
 كراويى بۇ لاي باوكم بىتبەم، دۇنيا بە كە رىگا نادەم كەس تاللىك لەقزىشت
 ھەلكەنى. چونكە ئەو كات من دەبمە پاشاۋ ھەر شتىكت بویت بوۋ
 دەكەم.

رۆستەم وتى: "هەتا زىندوو بىم ناھىلەم كەس قۆلبەستەم بىكات."
ئەسفەندىيار وتى: "كەوايە خۆت بۇ شەپ ئامادە بىكە. سىبەي رۆژ
لەتەنىشت رووبارى ھىرمەنددا يەكتىرىن دەيىنىنەو. رۆستەم
نىگەرەن بوو و بۇ شۆيىنەكەي خۆي گەرايەو.

روژى دواتر رۆستەم و ئەسفەنديار لە پال ھىرمەنددا بەرمو رووى يەكتر وەستان. رۆستەم بە ئەسفەنديارى وت: "تۆ ھىشتا لاوى و خەرىكى تووشى ھەلەيەكى گەورە دەبى. من شەسەد سال تەمەنمە. لەگەل پاشا و دەريارىكى زۆردا شەرم كردووہ... ھەر لەو رىگايەوہ كە ھاتووى، بگەريوہ." ئەم قسانە بەگوڤى ئەسفەندياردا نەچوو و جەنگىكى قورس لەنيوانياندا ھاتە ئاراوہ. تىك ھەلچوونەكان دەستىيەكرد. ئەو دووانە ئەوئەندە پىكەوہ شەريان كرد كە شمشىرەكانىن شكاو بە نىزەو گورز درىزەيان بەشەرەكەيان دا، بەلام نىزەكانىش شكا. رۆستەم تىروكەوانەكەى ئامادە كردو ئەسفەنديارىش بە تىروكەوانەوہ بەرمو رۆستەم تىرى ھاويشت، لەيەك كاتدا دەيان تىريان بەرمو يەكترىن ھاويشت. تىرەكان لەشى رۆستەم يان دادرى، بەلام بەھوى ئەوہى كە ئەسفەنديار گيان پۆلا بوو، ھىچ تىرىك نەيتوانى برىندارى بكات. رۆستەم بەخىرايى لەرەخش دابەزى و چووہ بان بەرزايى كىو و ھاواری كرد: "ھەى ئەسفەنديار ئىستا ئىتر ھەوا لىل بووہ، بەرمەياني سبەى رۆژ سەرلەنوئى لەتەنىشت رووبارى ھىرمەنددا يەكترىن دەبينىنەوہ." ئەسفەنديارىش كە ماندوو ببوو، رازىبوو گەرايەوہ بۆ كەمپەكەى.

سىمۇرغ وتى: "ئەگەر بەللىن بەدى كە لەخۇبايى نەيىت پىت دەللىم". رۇستەم سويندى خوار. سىمۇرغ وتى: "لەم دارە گەزە لقىك پېرەو دەو تېر بەسەر يەكەو بەستە بەلام سېبە داوا لەئەسفەندىار بىكە كە لەشەر كىردن دەست ھەلىگىرەت. ئەگەر مىلى پى نەدا بەكەوانەكەت ئەم تېرە بەرەو ئەسفەندىار بەاويژە. لەبىرت نەچىت كە ئەسفەندىار پالەوانىكى دلوۋقانەو ئەگەر بىويستايە دەيتوانى ئەمرو بىتكوژى، كەوايە كاتىك سەر كەوتى لەكەلىدا بەدلوۋقانەو ھەلسووكەوت بىكە." پاش ئەو گىفتوگۈيە سىمۇرغ ھەلفرىوى و لەوى دور كەوتەو.

سبەه‌ی رۆژەکه‌ی کاتیك كه رۆسته‌م و ئەسفەندیار
بەرەو پووی یەكتر وەستان، ئەسفەندیار
بەسەر سوورمانەوه وتی: "زێل چ ئەفسوونێکی کردووه
كه تۆ به‌و شیوه‌یه‌ ته‌ندروست ماویته‌وه، ئەگینا هەر ئیستا
دەبێ بچیتە چال!" رۆسته‌م وتی: "بۆ ره‌زای خوا دەست
له‌شەڕ هەلبگره‌. هەرچی سامان و سه‌روه‌تم هه‌یه‌ پێتی دده‌م
و خۆم ده‌چمه‌ لای پاشا گۆشتاسب". ئەسفەندیار وتی:
"ده‌بینم كه‌ ترس سه‌رتاپای گیانته‌ی داگرتووه‌! خیراته‌ر
ئاماده‌ی جه‌نگ به‌و زیاتره‌ له‌وه‌ قسه‌ مه‌كه‌." رۆسته‌م تیریکی
خسته‌ نێو كه‌وانه‌كه‌ی و وتی: ئەسفەندیار ده‌ست له‌شەڕ
هه‌لناگریت و ناشتی ناكه‌یت؟، له‌وه‌دا من به‌ر پرسیار نیم!"
به‌و شیوه‌یه‌ تیری ته‌قاند. تیر به‌خێراییه‌کی زۆر چاوی
ئەسفەندیاری كۆن كرد. له‌ناكاو دنیا له‌به‌ران به‌ر ئەسفەندیاردا
تاریك و لێل بوو و له‌ئەسپه‌كه‌ی كه‌وته‌ خواره‌وه‌و له‌سه‌رخۆی
چوو. به‌همه‌ن و په‌شوته‌ن بۆی ئەسفەندیار، هاتنه‌ سه‌ر
ئەسفەندیار و ده‌گریان.

رۆستەمىش لەپال ئەسفەندىيار دانىشت و گريا. ئەسفەندىيار وتى: "ئەي پالەوان
 مەگرى كە تۆ ھىچ تاوانىكت نىيە، باوكم بۆ ئەوھى كە تەخت و بەختەكەي
 بپارىزىت منى بۆ شەر لەگەل تۆ نارد كە بكوژىم، ئىستا داوات لى دەكم ئاگات
 لەكۆرەكم، بەھمەن بىت و ھونەرى شەرکردن و مەردايەتى فیربە. رۆستەم
 بەلىنى بەئەسفەندىيار دا كە وەكوو كۆپى خۆي ئاگای لەكۆرەكەي بىت. پاش
 ماوھەك ئەسفەندىيار گيانى دەرچوو و مالئاوای لەزبان كرد. رۆستەمىش
 سوپای بە پەشوتەن سپاردو لەگەل خۆي بەھمەنى بۆ ناوچەكەي
 خۆيان برد.
 كۆتايى

رۇستەم ۋە ئەكۋانى دىۋ

شاكارىكانى ئەدەبىياتى ئىرانى بۇ مىتالان ۋە تازەلاۋان

ئەنۋىسىنى ئۆمىتى پەناھى نازەر
ۋىشەكىش: ئەمىر ئەكبەر

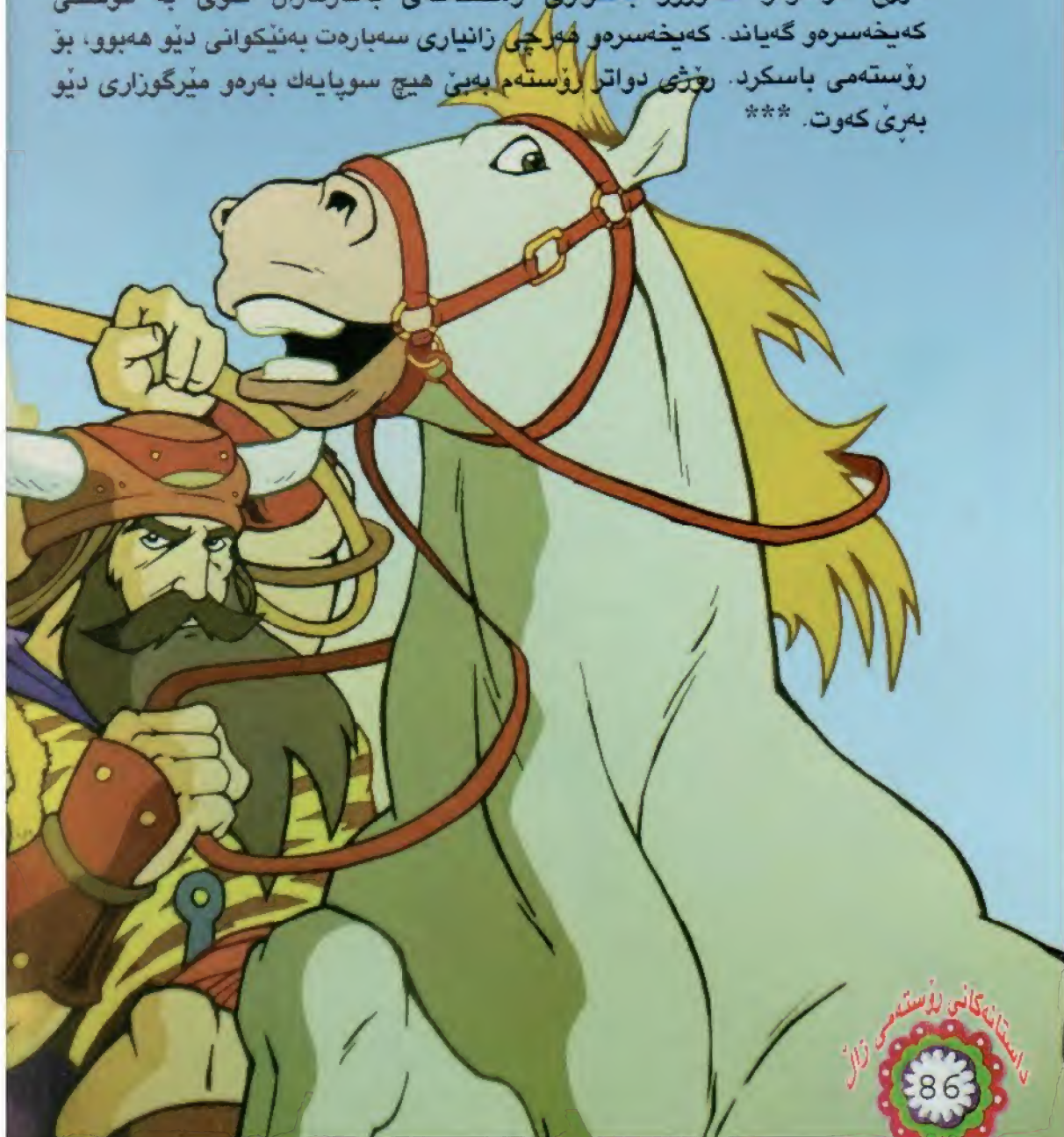
رۆژنیک لەروژان کە یخەسەرەو پاشای ئێران لەکوێشکە کەیدا
 ئاھەنگی ئەگێڕ. چەند پالەوانێکی وەکوو گۆدەرز، تووس،
 بۆرزین، گۆستەھەم، گێو، رۆھام، خەرادو گورگینیش لەو
 ئاھەنگەدا بەشداری بوون. ھەمووان خەریکی رابواردن بوون،
 کە لەناکاو سەرۆکی شوانەکانی کوێشک بەپەلەو شلەراو ھاتە
 ژوورەو وتی: "ئەو خاوەن شکۆ بەھانامانەوہ بی! چەند
 رۆژە ئازەلێکی سەیر کە وەکوو کەرەکیوی وایەو رەنگی
 لەشی زێرییە، بەلام زۆر گەورەییو ھێرش دەکاتە سەر
 رەوکانمان و بەددانی تیرژی خۆی ئەسپەکانمان پارچە
 پارچە دەکات." کە یخەسەرەو وتی: "دەنێام لەوہ کە ئەو ئازەلە
 کەرەکیوی نییە، چونکە کەرەکیوی زۆری بەسەر ئەسپدا
 ناشکێت. لەوانە یە ئیکوانی دیو بیت کە لەو دەورووبەرەدا
 دەژی." دواتر رووی کردە پالەوانەکان و پێیانی وت:
 "کامتان دەتوانن بۆ شەری ئیکوانی دیو بروت؟"
 پالەوانان بۆ دەنگەیان لێ کرد. کە یخەسەرەو وتی:
 "پێم وایە تەنھا رۆستەم دەتوانن ئیکوانی دیو
 ببەزینێت."

دواتر نامەيەکی نووسی و بۆ رۆستەمی نارد. کەيخەسرەو لەو نامەيدا نووسی: "ئەي پالەوانی پالەوانەکان، ئیکوانی ديو وەکوو لافاو هەلچوو. ئەمرو هيرشی کردۆتە سەر ئیمە، ئەگەر دەست لەسەر دابنن و کاریک نەکەین بەدلتاییمە سبەي رۆژ هيرش دەکاتە سەر شارەکانی ئیران و خەلکی ئەم مەلەبەندە. داوات لێ دەکەم بەخیرایی خۆت بەئێرە بگەیهنیت."

کاتیک رۆستەم نامەي کەيخەسرەوی بەدەست گەیشت و خویندیەو، بەخیرایی خۆي گورج کردەو و شەوروژ بەسواری رەخشەکەي بەغارغان خۆي بە کۆشکی کەيخەسرەو گەياند. کەيخەسرەو هەرچی زانیاری سەبارەت بەئیکوانی ديو هەبوو، بۆ رۆستەمی باسکرد. رۆژی دواتر رۆستەم بەئێرە هێچ سوپایەک بەرەو میروگوزاری ديو بەرێ کەوت. ***

رۆستەم چەند رۆژ رینگای بېرى تا بەر مېرگوزارە گەيشت. رۆستەم ويستی پشوويەك
 بدات كە لەناكاو ديۆ وەكوو با لەبەرچاويهو تېپەر بوو. رەخش بەدواي ديۆدا غاري دا.
 ديۆ بۆ ماوهي رۆژيكي تەواو بەدەشت و دەرا رۆستەمي بەدواي خويدا كيشتا. بەلام
 لەناكاو لەبەرچاوي رۆستەم كە كەوتبوو هەناسە
 بركي، راوہستا.

رۆستەميش كە زۆر ماندوو بوو،
 لەرەخش دابەزي. نانكي خوارد و لەپال
 كانياويكدا خەوت. پاش كاترميريك
 ئيكواني ديۆ سەرلەنوي پەيدا بوو و دەو
 ورنە ورنە چوو سەر سەري رۆستەم.

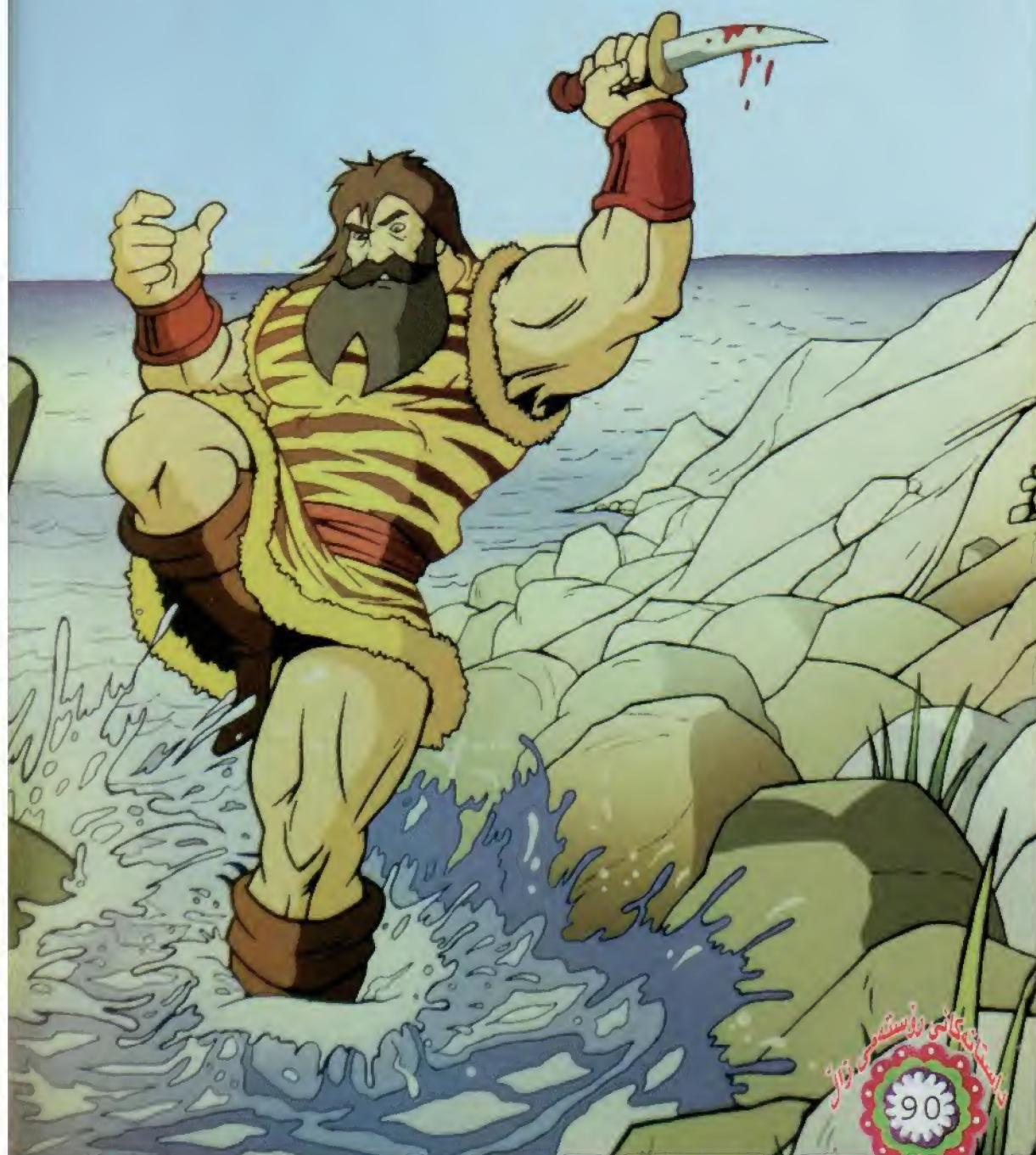
رهخس حیلاندى، بهلام ئىكوانى دىو بهخیرایى رۆسته مى بهرز کردودو لهسهر سهرى
خویدا رایگرت. رۆسته م لهییری خویدا وتی: "ئیتتر ئەمه کووتایى ریگایه. ئەو هه مووه
تیکۆشهرى و ئازایه تیه به کووتایى گه یشتوو. ئیستا ئیتتر ده بى مالئاوایی له دونیا بکه م.
نه فرهت له من که بى ئەقلیم کرد. ده بى لهحه شارگه یه کدا بخه و تمایه! بۆ ئەوه ی دىو
نه ی توانیایه بمدۆزیتوه!" دىو زهرده خه نه یه کى لى داو وتی: "ده بینم که له ترسانا
شیت بووی و سوور هه لگه راوی و وراوه ده که ی؟! پیم وابوو که رۆسته م به قه د
زۆرده که ی عه قلیشى هه یه. به راست تۆ بۆ ئەوه نده به دواى شه رو خوین رشتندای؟! "
رۆسته م ویستی قسه یه ک بکات که ئىکوانى دىو وتی: "خیراکه بلى، بزاتم چه ز ده که ی
بتخه مه نیو کوستانه وه یان بتخه مه نیو ده ریا؟ چه ز له کامیان ده که ی؟" "رۆسته م
تۆزیک ییری کردودو وتی هه رچی بلیی به دیو، پیچه وانه که ی به ریوه ده بات. ئەگه ر
بکه ومه نیو ده ریا له وانه یه رزگارم بێت. " دىو وتی: "خۆ له ترسا زمانت وشک بووه،
زوکه هه لی بژیره!" رۆسته م وتی: "بیستوو مه که سیك که له ده ریادا به مریت بۆ
به هه شت ناروات. که وایه بمخه نیو کوستانه وه با له وى به رم."

دیو زهردخه نهیه کی لی داو وه کوو با رۆسته می برده سهر ده ریاو له ئاسمانه وه خستیه
نیو ده ریاو ده. پاشان نه راندی و قاقایه کی لیداو ون بوو. پاش ساتیک کوسه ماسیه
برسیه کان رۆسه میان بینی و وه کوو گورگی درنده هیرشیان کرده سهری که بیخون.
رۆسته م شمشیره که ی له کیلانه که ی دهرکیشاو بی و چان له گه لیاندا شه ری دهر کرد.

رۆستەم خۆی گەیانده پال کەنارەکانی دەریاو گەرایەوه بو پال کانیاوەکە. تەواوی
کەلوپەلەکە ی لەویدا بوو، بەلام رەخش لەویدا نەبوو. کەلوپەلەکە ی هەلگرت و بەرهو
ئەویەری دەشتەکە بەریکەوت.

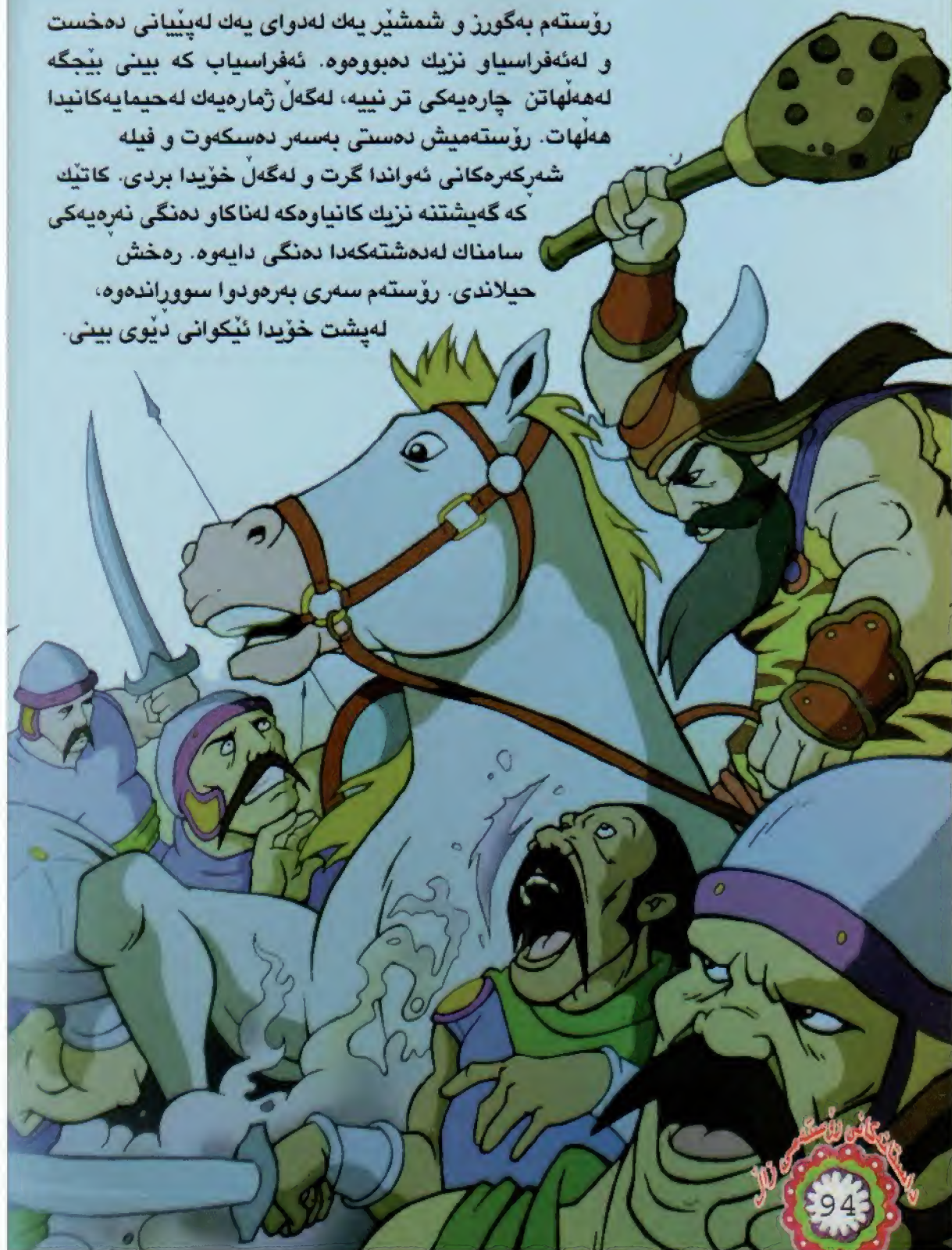

پاش ماودیهك ردهیهك ئەسپی بینی، رهخشیش لهناویاندا بوو و خهريك بوو دهلهوهرا. ردهو ئەسپهكه هی ئەفراسیاب پاشای تورانیهكان بوو. ئەفراسیاب و سەدان كهس لهسەربازان و حیمایهكانی لهو نزیکانهدا كهمیکیان دروست کردبوو. رۆستهه وردە وردە خۆی بهردهو ئەسپهكه گهیاندا. بازی برده سەر رهخش و لهگهله خۆیدا ردههكهی بهردو ئێران برد. کاتیک كه شوانی ردههكه رۆستههی بینی لهترسانا ههلهات و سەربازەکانی ئەفراسیابی ناگادار کردوه. ئەفراسیاب توورە بوو و فەرمانی هێرشی به سەربازەکانی دا. سەربازەکان سوواری فیلی جهنگی بوون و بهردو رۆستهه تاویاندا. رۆستهه کاتیک كه ئەفراسیاب و سەربازەکانی بینی ردهو ئەسپهکانی لهبیر بردهوهو بهغار بهردو ئهوان چوو.

رۆستەم بەگورز و شمشیر يەك لەدواي يەك لەپيانی دەخست
 و لەئەفراسیاو نزیک دەبوووه. ئەفراسیاب کە بینی بیجگە
 لەهەلەاتن چارهیهکی تر نییه، لەگەڵ ژمارهیهك لەحیمایهکانیدا
 هەلەات. رۆستەمیش دەستی بەسەر دەسکەوت و فیلە
 شەڕکەرەکانی ئەواندا گرت و لەگەڵ خۆیدا بردی. کاتیکی
 کە گەیشتنە نزیک کانیاوهکە لەناکاو دەنگی نەرەیهکی
 سامناک لەدەشتەکهدا دەنگی دایهوه. رهخش
 حیلاندى. رۆستەم سەری بەرەودوا سووراندەوه،
 لەپشت خۆیدا ئیکوانی دیوی بینی.

دوای کاترمیریک رۆستەم بەهەموو دەسکەوتە جەنگیەکان، رەوێکانی ئەسپ و
 فیلەکانی ئەفراسیابەو بەرەو ئێران بەرێ کەوت. کاتی کە یخەسەرەو هەوالی
 سەرکەوتنی رۆستەمی بیست، فەرمانی دا بۆ پیشوازی کردن لەرۆستەم شار
 چراخانێ بکەن و پیرازیننەو لەهەموو شوینی ک جەژن و شایی و هەلپەڕکی
 بگێرن.

دواتر بۆ خۆی بۆ پیشوازی کردن لەرۆستەم بۆ
 دەروازە شار چوو. رۆستەم بۆ ماوەی دوو هەفتە
 لەکۆشکی کە یخەسەرەو دا میوان بوو. ئەو هەموو
 بەسەرماوەی خۆی بۆ پاشا گێرایەو. کە یخەسەرەویش
 بەهۆی ئازایەتی رۆستەمەو وەک پاداشت ئالتوونیکی
 گران قیمەتی پێ پیشکەش کرد.
 کۆتایی

